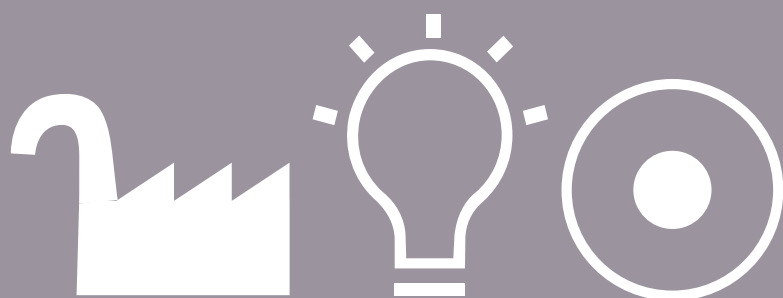

Ústí nad Labem – Nové město

autorka:

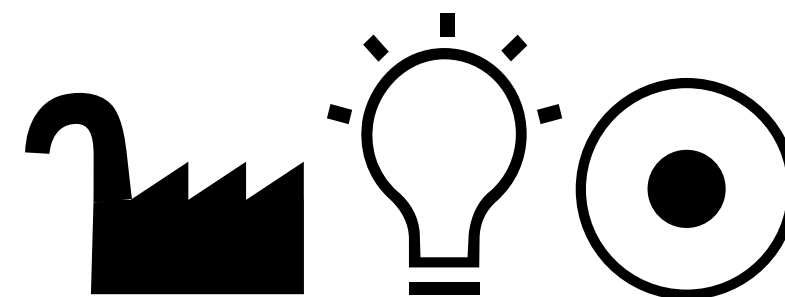
Jitka Žambochová

ateliér:

Kohout & Tichý

FA ČVUT 2016 / 2017

Ústí nad Labem – Nové město

autorka:

Jitka Žambochová

ateliér:

Kohout & Tichý

FA ČVUT 2016 / 2017

Mgr. program navazující

akademický rok / semestr:	2016/17 LS
obor:	Architektura a urbanismus
ústav:	15118 Ústav nauky o budovách
vedoucí diplomové práce:	doc. Ing. arch. Michal Kohout

zadání diplomové práce:

Tématem diplomové práce je urbanistická koncepce a strategie rozvoje vymezeného území „Nového města“ v Ústí nad Labem – oblasti mezi areálem Spolchemie, kampusem UJEP a centrem města. Práce se zaměří na hledání náplně a identity stávajícího brownfieldu s důrazem na návrh struktury veřejných prostranství a jejich obytnou kvalitu. Projekt bude klást důraz na návaznost na okolní zástavbu a bude reagovat na zavedení plánované vysokorychlostní tratě s nádražím v místě dnešní vlakové stanice Ústí nad Labem – západ. Návrh bude zpracován ve dvou navazujících měřítkách – na úrovni širšího kontextu centra města a na úrovni řešeného území.

- Urbanistická koncepce území - vytvoření základní urbanistické struktury území — prostorového řešení, definování charakteru zástavby, napojení území na okolí, prostupnost území, posílení charakteru městské struktury s důrazem na obytnost území
- Koncepce veřejných prostranství – jejich hierarchie, vzájemná propojení, identita a charakter, specifikace uličních profilů
- Koncepce dopravy – vnitřní okruh města, napojení na MHD, principy řešení dopravy v klidu

Vizualizace/perspektiva

registrováno studijním oddělením dne

Anotace (anglická):	within the area of expanded city centre – quarter of Nové město. The conception is designed in the form of a structural plan, which emphasizes directions and sequences, consequently demonstrated by a specific designed urban structure.
----------------------------	--

podpis autorky-diplomantky

Děkuji Michalu Kohoutovi, Davidu Tichému, Filipu Tittlovi a Šárce Doležalové za vedení projektu. Děkuji všem, kteří byli schopni a ochotni ponořit se do tohoto tématu. A také děkuji svému zdraví, že to se mnou vydrželo.

Ústí nad Labem – Nové město

Fakulta architektury,
České vysoké učení technické
Ústav nauky o budovách 15118

autor:
Jitka Žambochová

vedoucí diplomové práce:
doc. Ing. Arch. Michal Kohout

LS 2016/17

obsah

zadání diplomové práce
Prohlášení diplomanta

10 deindustrializace

- deindustrializace – pojem
- příčiny a problémy
- strategie
- nástroje
- impulzy – katalyzátory
- příklad strategie – Nantes

30 Ústí nad Labem – fenomény

- pozice v rámci regionu
- město, které vyrostlo na velkém gestu
- fenomén chemička
- Sudety
- narušená identita
- brownfieldy
- bezpamátkovost
- vysokorychlostní trať
- příroda ve městě, nedostatek parků

54 řešené území

- mezi centrem a chemičkou
- základní orientace
- historický vývoj
- problémy a hrozby
- potenciály
- cíle

72 vize

76 návrh

- vize – koncepce
- struktura
- strategie – fázování
- nové nádraží
- Nové město
- transformace
- vodní osy
- doprava
- síť veřejných prostranství

Ústí nad Labem – Nové město

Ústí nad Labem je městem, které raketově vyrostlo po zavedení železnice díky chemickému a potravinářskému průmyslu. Jednostranně orientované ekonomické zázemí dnes vyhasíná – chemické podniky jsou v krizi, brání rozvoji města a mnohdy představují bezpečnostní hrozbu.

Stejně jako město i celý region trpí problémy typickými pro jev deindustrializace – odprůmyslnění. Chemický průmysl ale není jediná identita, o kterou město v poslední době přišlo. Sociální struktura se po odsunu německého obyvatelstva rapidně změnila. Bývalé prosperující výstavní město se dnes potýká s problémem vyloučených lokalit

a se sociální apatií. Stejně tak urbanistická struktura byla narušena – bombardováním a následnými asanacemi za dob socialismu. Lze říci, že minulé století znamenalo pro město zásadní zlom – město identitu vybudovalo a následně byla její velká část vymazána. Otázkou zůstává, jak se za minulého režimu přeužívaný region vyrovná se vzniklou situací a špatnou pověstí.

Jak Ústí nad Labem obstojí v konkurenci ostatních měst? Má město co nabídnout? Co má být a co bude Ústí nad Labem? Jaká je vize města? Tato práce se pokusí tyto otázky rozkrýt a řešit.

deindustrializace

deindustrializace – pojem

Deindustrializace neboli odprůmyslnění znamená významné zmenšení významu průmyslu pro ekonomiku celku – ať města či regionu. Je problémem, který na sebe v současné postindustriální společnosti váže specifické ekonomické, sociální a politické problémy.

pojem deindustrializace

„Trvalý pokles aktivity a kapacit průmyslu (zejména zpracovatelských činností). Může zahrnovat absolutní a/nebo relativní pokles výkonu průmyslu, zaměstnanosti a výrobních prostředků... Příčiny deindustrializace jsou komplexní. V soudobé, globální ekonomice spočívají v kombinaci lokálních poměrů a lokalizační přizpůsobivosti globálním podmínkám. V kapitalistické ekonomice musí být jádrem jakéhokoliv vysvětlení míra zisku a její determinanty“. (Johnston et al. (eds.), 2000: heslo Deindustrialization, překlad Michal Illner).

Deindustrializace je složitým procesem změny, nikoliv pouze problémem, nýbrž i výzvou – je třeba rozpoznat reálný potenciál, využít jej a pracovat na nové pragmatické vizi.

Deindustrializace však neznamená naprostou destrukci průmyslu v oblasti. Jedná se však o výrazné oslabení jeho významu a také o jeho přemístění, a to zejména z centrální části na periferii.

příčiny a problémy

příčiny

Jejím předpokladem je globalizace, která umožnila pohyb materiálu, výrobků a informací. Díky globalizaci dochází k restrukturalizaci světové ekonomiky, kde jednotlivé státy ztrácí soběstačnost. Měřítko vyprofilování v rámci území se zvětšuje – vznikají státy zaměřené na specifické odvětví technologie či průmyslu.

V globálním měřítku můžeme mluvit o deindustrializaci vyspělého světa. Avšak do velké míry je tato změna spíše přechodem z těžkého průmyslu na lehčí, na moderní technologie a provozy atd. Tradiční industriální struktury jsou nahrazovány moderními, a to především clustery, které svými prostorovými a topografickými nároky často neodpovídají starým industriálním strukturám.

Proměna ekonomiky a návazně dalších stránek organismu soudobých měst, kterou přináší jejich odprůmyslnění, není historicky unikátní ani svou hloubkou, ani svými sociálními a urbanistickými důsledky.¹

jev deindustrializace

Při deindustrializaci dochází k následujícím jevům:

- snižování počtu pracovníků v průmyslu v důsledku větší produktivity práce (aniž by současně docházelo k poklesu průmyslové výroby)
- snižování objemu průmyslové výroby
- změna struktury průmyslové výroby

suburbanizace nových průmyslových aktivit – jejich tendence vyhledávat prostředí mimo intravilán velkých měst – na jejich periferii a v příměstských regionech, kde jsou k dispozici levnější pozemky, nezatížená krajina, „jednoduché stavění“ nové průmyslové zóny obvykle nevyžadují přepravu velkých objemů hmot a není tedy pro ně tedy tolik významná blízkost kapacitních dopravních tahů elektronická komunikace namísto osobní dále přispívá suburbanizaci

řetězec problémů a důsledků

Deindustrializace je proces, který na sebe váže široké spektrum důsledků. Nejvíce pociťují deindustrializaci města a regiony, které byly na staré industriální struktuře závislé, nebo na ni přímo vyrostly (Porúří, Ústí nad Labem, ...). Kolaps lokálně významného industriálního odvětví či výrobního podniku mnohdy dokáže tato města či regiony uvrhnout do krize.

Dochází tak ke krizi jak ekonomické, tak demografické a sociální. Regiony, města a obyvatelé nejsou schopni reagovat dostatečně rychle na měnící se podmínky.

Vzniká řetězec změn a problémů, které jsou tím vážnější, čím větší je hloubka a rychlost změny.

problémy oblastí, které se s deindustrializací špatně vyrovnávají

V oblastech, které nejsou schopny deindustrializaci zvládnout, dochází k těmto problémům, které jsou na sebe navázány:

- problém zaměstnanosti - kvalifikace lidí neodpovídá potřebám nové zaměstnanosti
- depopulace skomírajících bývalých industriálních čtvrtí, měst a regionů
- chudoba, sociální stratifikace
- oslabení střední a vyšší třídy jakožto motoru rozvoje a inteligence města
- nezájem, nespokojenost, slabá politika a politická nestabilita
- ztráta identity
- finanční krize města – nedostatek financí v pokladně města a tudíž neschopnost řešit problémy.

¹ Illner, M., Deindustrializace průmyslových měst, 2010

strategie

politické, ekonomické, sociální

Deindustrializace je řešitelná za předpokladu, že bude nalezen skutečný – reálný potenciál a bude systematicky nastaven jasný soubor strategií.

Tři základní úvahy:

- **pozitiva problémů – rozpoznání potenciálů, řízení potenciálů – jít štěstí vstříc**
- **rozpoznání reálného potenciálu místa, města, regionu (shrinking city versus progresivní vývoj)**
- **impulz: jak vytvořit předpoklady pro nastartování nového rozvoje těchto měst? (stará města v novém světě)**

ekonomická udržitelnost – ekonomická revitalizace

- jak nalákat silné a pro město výhodné investory? (atraktivní podmínky, stimulační)
- podpora investic výhodných pro město (inovace, nový průmysl, technologie, školství, věda a výzkum)
- synergie nových firem se stávajícím prostředím a zdroji (využitelné provozy, zdroje energií, opatření..)

Stimulační roli může hrát podpora vzniku technopolí – lokalit, kde jsou ve společném prostoru soustředěny výzkumné instituce včetně vysokoškolských, vývojová pracoviště a průmyslové podniky, pracující s náročnými technologiemi, včetně tzv. start-ups (začínajících drobných firem pokoušejících se založit svou produkci na inovacích)¹

rekvalifikace zaměstnanců

Výše zmíněné změny s sebou přináší problém zaměstnanosti. Nový typ pracovních míst neodpovídá do velké míry stávající vzdělanostní struktuře industriálních měst. Přejít na nový typ zaměstnanosti s sebou nese potřebu poskytnout mnohým rekvalifikační kurzy a všeobecně podpořit vzdělávání a vzdělávací programy.

řešení a prevence sociální segregace

Deindustrializace s sebou nese vznik nezaměstnanosti, která prohlubuje sociální diferenciaci obyvatel. Kumulace tohoto problému dává vzniknout sociálně vyloučeným lokalitám. Ty je třeba aktivně řešit a pomocí intervencí veřejných zásahů preventivně narušovat další ghettoizaci.

¹ Illner, M., Deindustrializace průmyslových měst, 2010

promyšlený marketing města

Na úvod nutno zmínit, že například ve Francii se marketingu města, prezentaci a komunikaci s veřejností věnuje plnočasově velká část absolventů architektury.

název

Název projektu nese jasnou vizi identity města nebo území. Pro příklad dva francouzské městské projekty: Saint Nazaire – Ville-port (Město-přístav), Nantes - Île de Nantes (Ostrov v Nantes).

atraktivní prezentace města

- vizuální identita – logo, web, propagační materiály,...
- kvalitní webové stránky
- tištěný propagační materiál
- prezentace skrze akce (trhy, festivaly, sportovní akce,...)

komunikace s veřejností

Komunikace s veřejností může fungovat. Příkladem buď opět Nantes, kde pravidelně probíhají veřejné debaty s atraktivní propagací. Architekti aktivně představují vize projektů – a to jednoduše pochopitelné a srozumitelně podané laické veřejnosti.

Jde o to vysvětlit, co se bude dít a přimět lokální obyvatele, aby věc přijali za svou. Vize je potom přístupná na webových stránkách města.

V ideálním případě je žádoucí nalákat občany k navštěvování stránek města každodenně – pro získání aktuálních informací o dění atd. Stránky je třeba pravidelně aktualizovat a přinášet cenné informace, takže občané si vytvoří návyk je používat. Neaktualizované, složité a nesrozumitelné webové stránky města znamenají jednoznačně ztrátu komunikačního kanálu. Stránky musí být uzpůsobeny jak rezidentům města, tak návštěvníkům zvenčí

nástroje

tvrdé i měkké

územní plánování

Jestliže je územní plánování obrazem politiky, potažmo společnosti, mají města postižená deindustrializací vážný problém. Nejínak je tomu v případě Ústí nad Labem. Město se dlouhodobě potýká s nezájmem o politiku a veřejný život. Tomu odpovídá i stav územní dokumentace. Nutno podotknout, že jediný dobrý územní plán obce vznikl v roce 1996 ve spolupráci Jana a Martina Sedláků – a to v době, kdy byl Jan Jehlík architektem města. Tento vysoce kvalitní plán bohužel v roce 2011 nahradil pofidérní a nesrozumitelný plán nový.

Je naprosto zásadní, aby problémová města pracovala s územně plánovací dokumentací pečlivě a smysluplně.

K zajištění kontinuity transformace velkých území je nutno začít používat efektivní nástroje plánování – např. městský projekt. Klasická územně plánovací dokumentace je totiž příliš rigidní a neodpovídá požadavku na kontinuitu a flexibilitu.¹

1 Fialová, I., Čechová, K., Tendence ve vývoji současných měst, 2016

veřejné investice

Veřejné investice jsou nezbytné pro naplňování veřejného zájmu. Důležitými veřejnými investicemi v případě urbánního projektu je investice do veřejného prostranství a technické, dopravní a občanské infrastruktury.

Kvalita a smysluplnost veřejné investice ovlivňuje budoucí náplň území.

Míra intervence do daného území záleží jednak na přístupu – politice, jednak na množství peněz ve veřejné kase, popřípadě zručnosti získávat dotace.

Veřejná správa měst, oslabených zánikem nebo redukcí tradičního průmyslu, nemá zpravidla k dispozici dostatek finančních prostředků, aby mohla revitalizaci měst zabezpečit ze svých vlastních zdrojů.²

Některé města intervenují např. pomocí bytů ve vlastnictví města. Tento princip aplikuje Brno v romské čtvrti Bronx jako prevenci sociální segregace. Město zde opravuje vybrané domy, ve kterých pronajímá startovní byty studentům a cizincům. Dochází k přirozenému míchání kultur a společenské kontrole.

Dalším příkladem je Vídeň, která pomocí bytů ve vlastnictví města reguluje nájem a eliminuje vliv gentrifikace.

- intervence svrchu, tlak zespoda

2 Illner, M., Deindustrializace průmyslových měst, 2010

partnerství veřejného a soukromého sektoru

(PPP, Public Private Partnership) znamená spolupráci veřejného a soukromého sektoru, vzniklou za účelem využití zdrojů a schopností soukromého sektoru při zajištění veřejné infrastruktury nebo veřejných služeb. Cílem PPP je zkombinovat specifické schopnosti obou sektorů při řešení projektů a rozdělit odpovědnost tak, aby každý sektor nesl právě takovou míru zodpovědnosti, jakou dokáže nejlépe řídit.¹

- typy, nastavení PPP – úzce souvisí s jasnou plánovací politikou

princip “open city”

Richard Sennett ve stati The Open City popisuje rozdíl mezi tzv. uzavřeným a otevřeným systémem. V zásadě varuje před přeužíváním kontextu a integrace – a to z důvodu znemožnění inovace a vyzdvihuje “nevhodnost” vedoucí k evoluci. Sennet varuje před přeurčeností (over-determination) a rigiditou. Vyzdvihuje rozhraní a nekompletní formy (engineering of a fragment).

Přirovnává tvorbu struktury města k vyprávění, kde existuje jasná a lineární část vypravěčova monologu, která je plněna chaotickým nestriktním a intenzivním dialogem.

“If a novelist were to announce at the beginning of a story, here’s what will happen, what the characters will become, and what the story means, we would not bother to read the book.”²

1 Hodge, G. A and Greve, C., Public–Private Partnerships, 2007

2 Sennett, R., The Open City, 2013

využití dočasnosti

Při revitalizačních projektech je důležité, aby bylo území „hotové“ – použitelné v každém okamžiku. Stěžejní je rychlá aktivace území pomocí katalyzačních atrakcí a následné doplňování struktury. Nutné je sledovat jasný cíl, kde všechny kroky v území vedou k výsledné vizi bez zbytečného předělávání. Zářným příkladem je urbanistický projekt okolí King’s Cross Station v Londýně, kde základní síť veřejných prostranství byla vytyčena a zrealizována hned v počátcích projektu. Cílem je jakási sekvence dočasností, které území prokrví a zažehnou. Tento měkký přístup je mnohem více flexibilní než konvenční konzervativní způsob, který je u nás tak zažitý.

zudálostnění - évenmentalisation

Zudálostnění znamená využití energie události jako katalyzátoru v daném místě. Událost, ať už jednorázová či opakovaná, se otiskuje do místa a ve vzájemné synergii s místem dotváří identitu. Předpokladem je specifický charakter, který je spojen s místem konání a snadná zapamatovatelnost.

Například ve Francii je běžné využívat událostí k dlouhodobé propagaci projektu, a to již od doby jeho plánování, v průběhu procesu výstavby až k „zavedení“ stavby či nového okrsku do života města. Obyvatelé pak přijímají stavbu mnohem snadněji ; stavění se pro ně stává součástí života města, není tabuizované. V důsledku zvyku propagace se stavění, potažmo změna, stává společensky přijímaným.

impulzy - katalyzátory

infrastrukturální

Napojení na dopravní infrastrukturu (VRT, dálnice, letiště) je stěžejním katalyzátorem umožňujícím příliv nové energie (lidí, výrobků a informací) do území.

syndrom vysoké školy

Vysoká škola je zárukou vysoké koncentrace energie v místě kampusu. V ideálním případě z této energie čerpá i město.

pilotní investor

Úkolem města je udělat vše pro to nalákat vhodného silného investora – významnou investici, která inspiruje přesvědčí další potenciální investory o výhodnosti zde působit. Dalším nabalováním a vzájemnou synergií může vzniknout tematicky zaměřený okrsek – cluster (informační, technologický, kulturní,...)

Mrtvé clustery jsou hrozbou a zároveň potenciálem k vytvoření clusterů nových či dostavění města. Příkladem jsou bývalé a skomírající chemické průmyslové podniky v Ústí nad Labem. Tyto obrovské areály – nyní brownfieldy – jsou pro město ekologickou i sociální hrozbou. Avšak potenciál využití místa, které dosud blokovalo vývoj města okolo sebe, je mnohdy obrovský.

návnada

Návnadou se rozumí atraktivní, nezávislý a silný katalyzátor, zpravidla veřejná investice. Návnada je z principu „hozena“ do zdánlivě nepatřičného kontextu. Je to pilotní projekt, který má za cíl deklarovat, že někdo to s touto ulicí, čtvrtí nebo s tímto městem myslí vážně. Je to předzvěst změny a z psychologického hlediska záruka. Návnadou může být významná veřejná stavba od kvalitního architekta, investice do veřejného prostranství nebo například kulturní projekt.

injektáž

Drobné zásahy, atrakce, které tvoří prvotní síť zájmu v problematičtém území. Lze využít principu gamifikace, kdy uživatel je vtažen do jakési hry, kde plní úkoly – ať už jednoduše nebo pomocí aplikace smartphonu “sbírá místa”, zanechává otisky atd. Příkladem takové injektáže je plánovaný sociálně-kulturní zásah v ústecké romské vyloučené lokalitě Předlice. Zdejší místostarosta pan Karika hodlá využít slovní hříčky Ústí nad Labem – (ú) Stínadla (bem) – Stínadla. Foglarova stezka zavede podél dlouhé zdi Spolchemie, pokryté komiksy, obyvatele jiných čtvrtí do Předlic, kam by se jinak nikdy neodvážili jít. Zde má být Foglarovo centrum, kde se bude dětem předčítat Rychlé šípy.

příklad strategie – Nantes

nová identita ostrova – bývalého přístavu

Konverze ostrova v Nantes, bývalého přístavu a výroby lodí, je velkým úspěšným městským projektem, který ve třech fázích revitalizuje 340 hektarů velké území. Île de Nantes je obrazem vize města, které v 80. letech bojovalo s důsledky deindustrializace, jako je nezaměstnanost a ztráta identity.

zavření přístavu a výroby lodí

Když se výroba lodí přesunula blíže k oceánu a přístav v Nantes se uzavřel, stal se z Ostrova Île de Nantes brownfield. Z území se stala obrovská zanedbaná a sociálně nebezpečná část města.

V 80. letech radnice rozhodla o vytvoření velkého urbanistického městského projektu, který měl znamenat konverzi celého ostrova (340 ha) na “nové město”, které pomůže celému městu Nantes obstát v konkurenci dalších francouzských metropolí. Nantes bylo totiž za druhé světové války bombardováno a přišlo o velkou část historického centra. Vzhledem k tomu, že dochované památky nedosahují takové kumulace a kvality jako v okolních městech, muselo se Nantes vyprofilovat pomocí něčeho jiného.

Tím pohonem a identitou se stala myšlenka moderního a kulturního města, které láká návštěvníky i potenciální obyvatele na bohatý kulturní a společenský program.

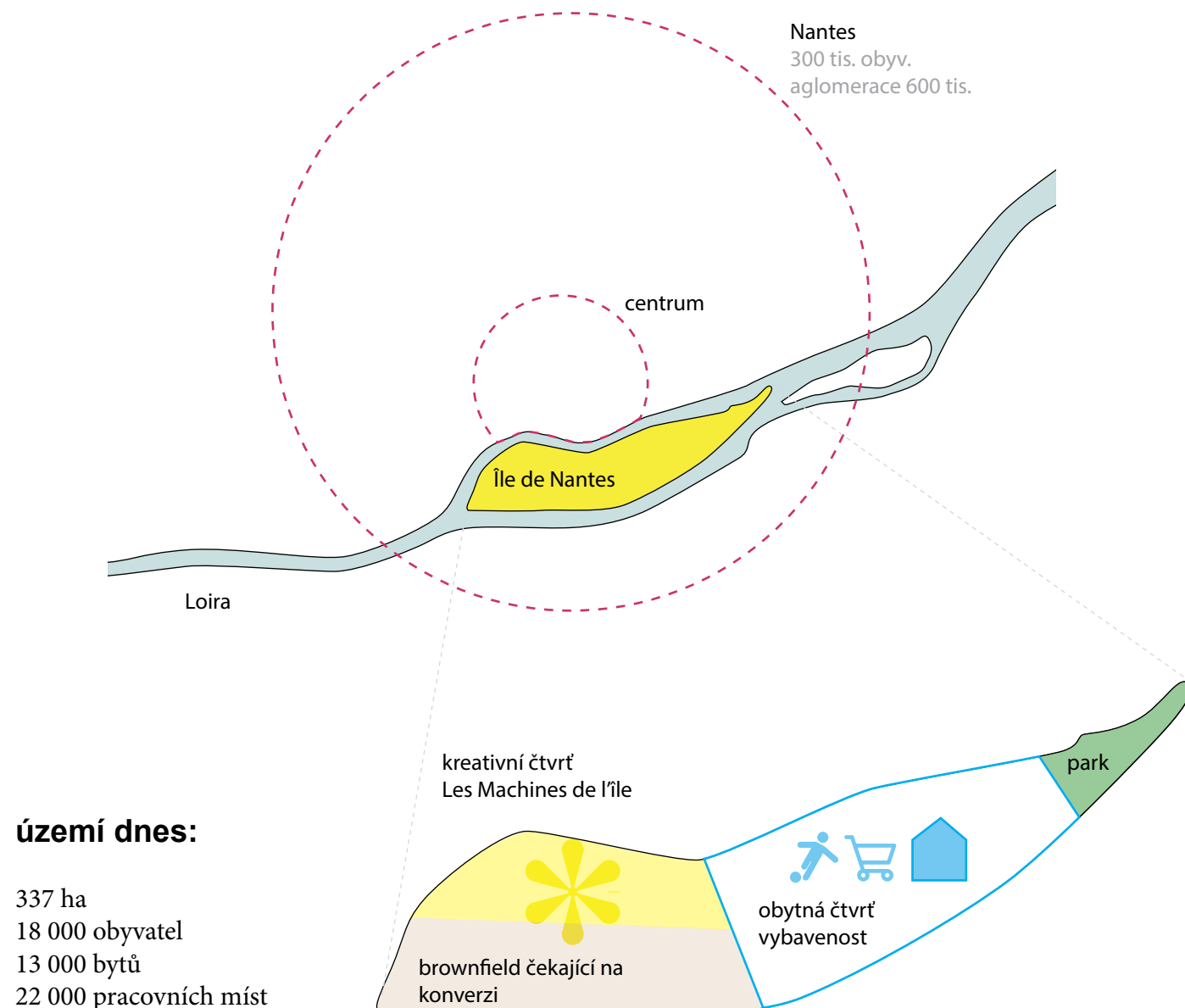
geneze projektu: 1987-2000

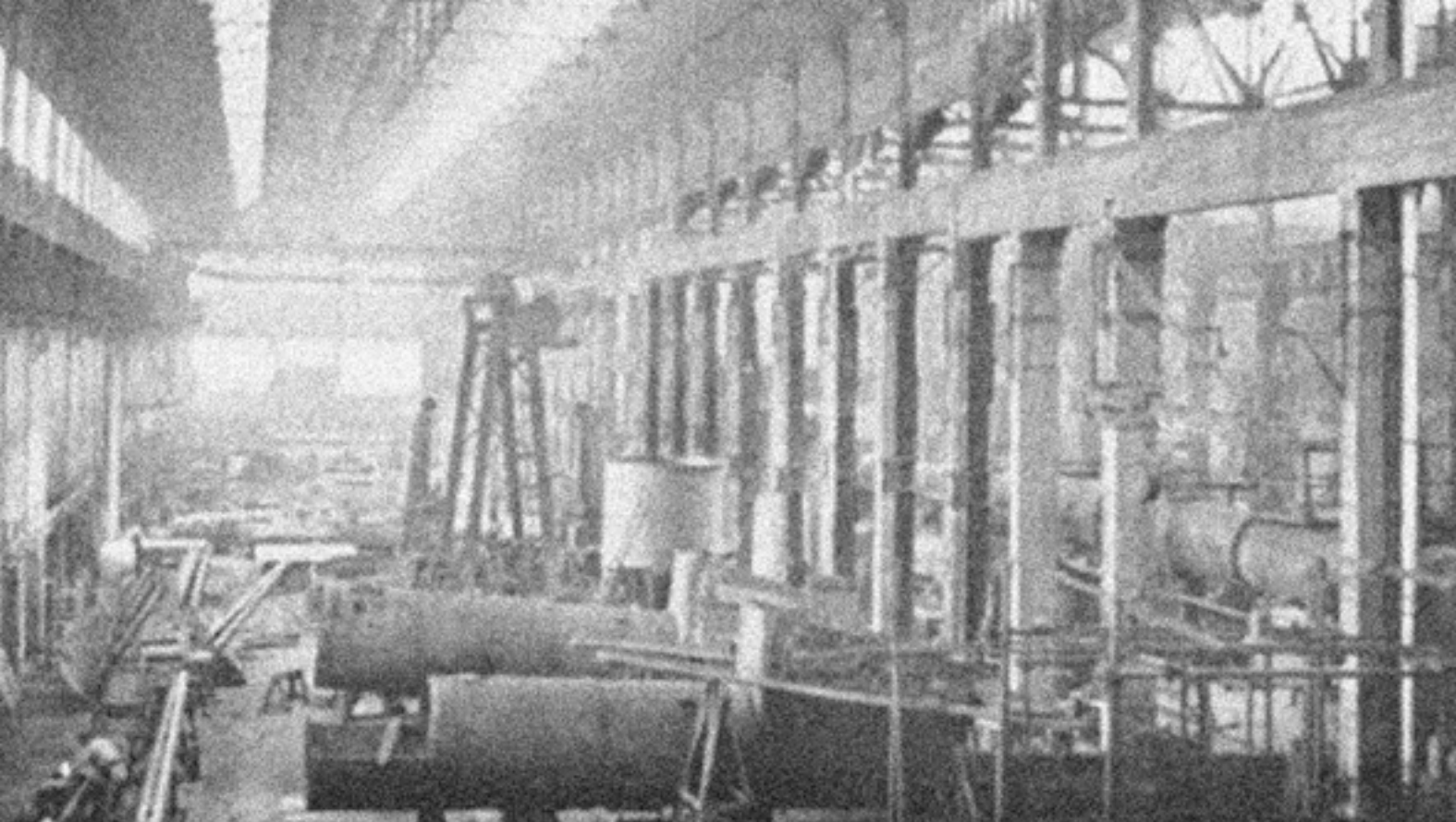
V průběhu 80. a 90. let proběhla masivní výstavba sociálních bytů ve východní části ostrova. Struktura sídliště byla doplněna velkým centrálním sportovištěm a obchodním centrem.

Tímto získal ostrov své lokální obyvatelstvo – motor pro další činnost a kýženu sociální kontrolu. V této době byla také napojena tramvaj, protínající ostrov a spojující Nantes s územím na druhé straně řeky – Pirmil a Rezé.

fáze 1: 2000 - 2010

Od nultých let probíhá konverze severozápadního cípu ostrova. Projekt stojí na principu návnad – pilotních projektů od kvalitních architektů. Návnady jsou vkládány do území již v zárodku konverze. Příkladem je nová škola architektury (ENSA Nantes od Lacaton a Vassal, 2004) nebo nový justiční palác (Palais de Justice od Jeana Nouvela, 2000).

Les Machines de l'île

Projekt využívá haly bývalých doků námořních lodí, odkazuje se na rodáka z Nantes Julesa Verna. Obrovská mechanická zvířata se stala atrakcí, symbolem a zároveň kýženým exportním zbožím.

Le Hangar À Bananes

Promenáda k západnímu cípu ostrova je živena transformovanými hangáry, ze kterých se staly kulturní laboratoře a bary. Celá promenáda je řešena jednoduše a využívá dočasných prvků. Za zády se stále

staví a nikdo to nevnímá negativně. V závěru promenády je ponechána atrapa jeřábu, jako symbol uplynulých let, kdy byly jeřáby pohledovou dominantou.

příklad strategie – Ostrava

z uhelné velmoci kulturním centrem

Ostrava se s deindustrializací vyrovnává poměrně dobře, a to jednak aktivní politikou města vedoucí k reindustrializaci, jednak silnou sebevědomou vizí města, která se prolíná do strategie.

vznik průmyslové Ostravské konurbace

Ostravská konurbace, potažmo celý region Ostravska je specifický velkými změnami v průběhu posledních 200 let. Ostrava zhodnotila svou pánevni polohu v 19. století, kdy tudy byla zavedena železnice. V průběhu industrializace došlo k přepólování významu obcí – některé vesnice získaly díky industrializaci zásadní význam a naopak města, která industrializací neprošla, jsou dnes správně bezvýznamná. Ostrava i celý region byly do velké míry formovány těžbou uhlí a návaznou těžkou chemií (koksochemie).

Obrovskou nevýhodou industrializace na bázi hornictví byl ale kobercový způsob urbanizace, v dobovém kontextu jasně závislý na rozložení ložisek uhlí, který vedl k atypickému urbanistickému uspořádání dnešního jádra kraje¹

překračování a vliv hranic

Dalším výrazným faktorem, který se „podepsal“ na současném stavu města je specifický souběh politicko-správních bariér, které muselo dnešní město neustále ve svém vývoji překonávat. Současná státní hranice je od severního okraje města vzdálena jen asi 1 km, od centra města asi 15 km.² Vzhledem k tomu, že město je složeno ze čtyřech částí, z nichž každá dříve spadala pod jiné správní území (Morava, Těšínské knížectví, Opavské Slezsko, Pruské Slezsko), zachovávají si části města do velké míry specifičnost a dosud nejsou kompletní mostní propojení skrz řeku. Ty tak zůstávají velkými bariérami města.

periferní poloha a napojení

Specifikem Ostravy je její periferní poloha v rámci České republiky. Na jednu stranu ztrácí přímé napojení na Prahu a Brno, na stranu druhou se stává silnou „lokální metropolí“. Významný by mohl být do budoucna vliv pouhých 60 km vzdálené Katowické aglomerace (3 mil. obyv.)

areál Dolní Vítkovice, (foto: dolnivitkovice.cz)

deindustrializace a reindustrializace

Ostrava zažívá v posledních dekadách významný úbytek populace (za posledních 20 let o 10%)¹ – částečně z důvodu suburbanizace, do velké míry z důvodu životního prostředí, nedostatečnému zázemí pracovních míst a neatraktivitu regionu. Velké procento mladých lidí odchází do Prahy.

Dopady deindustrializace byly zbržděny dvěma faktory. Prvním z nich je, že snížení zaměstnanosti v průmyslu se částečně přeneslo do zázemí Ostravy, případně i dále, jelikož v Ostravě byl velký podíl osob, ubytovaných na hotelových domech.

Druhým klíčovým faktorem je, že došlo k částečné reindustrializaci, způsobené aktivní politikou města při vytváření průmyslových zón.

V těchto průmyslových zónách působí převážně zahraniční společnosti s montážními linkami, které mají nízké nároky na kvalifikovanou pracovní sílu.

Dolní oblast Vítkovice

V roce 1998 byla ve Vítkovicích po 170 letech ukončena v Dolní oblasti výroba surového železa, koksu a aglomerátu. Část této lokality byla prohlášena za národní kulturní památku zařazena do Evropského kulturního dědictví.

Cílem projektu Dolní oblast Vítkovice je zachovat průmyslové dědictví i pro další generace a dát tomuto prostoru novou, moderní a užitečnou podobu.

Součástí Dolní oblasti Vítkovice bude vysoké školství, věda, výzkum, centrum technického vzdělávání, byty, objekty určené pro kulturu a sport.

¹ Kovář, J., Ostrava a Ostravsko v územně správní struktuře státu, 2013

² Jiřík a kol., Ostrava, Sfinga, 1993

¹ Kovář, J., Ostrava a Ostravsko v územně správní struktuře státu, 2013

vize Ostrava v roce 2030

Významné ostravské osobnosti a odborníci, přizvaní primátorem Tomášem Macurou ke spolupráci na strategickém plánu Ostravy, navrhli společně se zástupci vedení města rozvojové vize Ostravy. Základními tezemi jsou:

1 město plné univerzitních studentů a obyvatel kvalitně připravených pro trh práce, zároveň smysluplně začleňující obtížně vzdělatelné a sociálně slabé obyvatele do aktivního života

2 „chytré město“, které využívá chytré a čisté technologie, výrazně zlepšuje kvalitu životního prostředí a zdraví obyvatel a pomůže přitom generovat nové a atraktivní pracovní příležitosti

3 průmyslové město nové generace, kde se vzájemně rozvíjejí a setkávají inovativnost, kreativita a kultura s informatikou, biotechnologií, nanotechnologií, čistou energetikou a mobilitou nebo průmyslovou automatizací a trendy průmyslu 4.0

4 kompaktní město s rozvíjejícím se živým centrem a s kvalitním veřejným prostorem a architekturou bez proluk a prázdných ploch, s nabídkou pestrého kulturního a sportovního vyžití a podporou komunitního života

5 město, které hraje roli metropole a významného dopravního a znalostního uzlu střední Evropy

6 město adaptované na klimatické změny

7 město, které má špičkovou image, na jejíž podpoře spolupracuje jednotně řada partnerů v regionu jak z veřejného tak ze soukromého sektoru

Multifunkční aula Gong v Dolní oblasti Vítkovice, Josef Pleskot, 2013 (foto idnes.cz)

festival Colours of Ostrava, Dolní Vítkovice, 2013 (foto: ČT)

Ústí nad Labem – fenomény

pozice v rámci regionu

založení průmyslu

Zatímco v průběhu celého středověku velikost a význam města Ústí odpovídaly ekonomickému potenciálu místa, v devatenáctém století došlo k významným infrastrukturálním změnám, které spolu se založením chemického průmyslu ve městě změnilo na další století směřování celého města. Koncem 19. století se Ústí stalo také nejvýznamnějším centrem cukrovarnictví v tehdejším Rakousku-Uhersku. Právě potravinářský a chemický průmysl způsobily velký rozmach města.

Z raketově rostoucího Ústí nad Labem se v době socialismu stalo krajské město, přestože nikdy předtím takový význam v regionu nemělo.

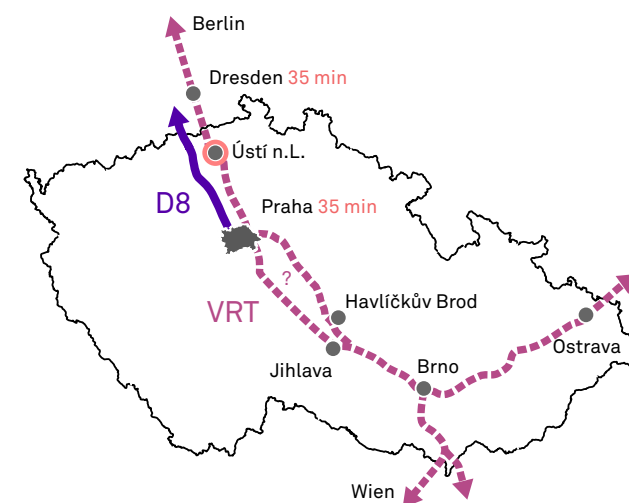
deindustrializace regionu

V současné době deindustrializace dochází ke krizi města, které hledá svou budoucí významovou pozici a náplň. Deindustrializace se týká celého severočeského regionu (zejména zavírání hnědouhelných pánví). Obecně lze říci, že region není schopen se z problémů deindustrializace dostat svépomocí. Jestliže byl region za bývalého režimu využíván pro celostátní zájmy, je nutné hledat řešení na celostátní úrovni. Navíc narušená sociální struktura problém ještě prohlubuje.

přerušení přirozeného vývoje

Celý region je významně poznamenán odsunem německého obyvatelstva po druhé světové válce a následného dosídlování východoslovenskými Romy. To vše vedlo k narušení přirozeného sociokulturního vývoje.

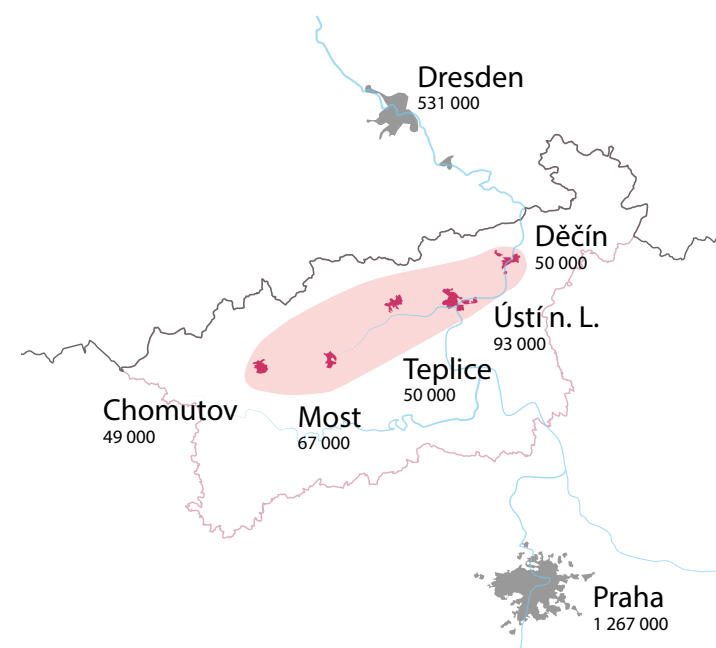
Některé obce zcela zanikly, některé se potýkají s fenoménem “shrinking cities”, další se sociálními problémy. Hranice Sudet jsou dodnes čitelné ve státní statistice, zejména hovoříme-li o nezaměstnanosti, stupni vzdělání, volebních preferencích a účasti ve volbách.

páteří sít' VRT

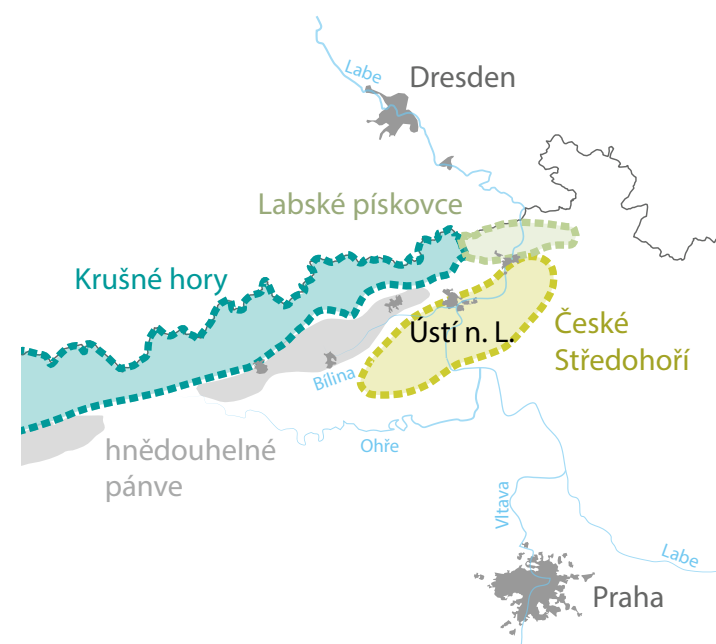
Berlin - Dresden - Ústí n/L - Praha

Plánovaná vysokorychlostní trať propojí evropskou síť rychlodráhy s Českem v časovém horizontu 2030 (resp. 2050 pro zbytek republiky). Doba jízdy z Ústí n. L. do Drážďan i do Prahy se zkrátí na půl hodiny.

konkurence měst

Půlmilionová severočeská aglomerace se vyznačuje vysokou hustotou poměrně velkých měst blízko u sebe v pásu pod Krušnými horami. To mimo jiné způsobuje, že města jsou relativně soběstačná. I proto je saldo dojížděky do krajského města Ústí nad Labem nízké. Konkuruje mu hlavně Teplice (dojížděka z Ústí 22 km) a Děčín (25 km).

přírodní útvary

Ústí nad Labem je specifické svou sevřeností přírodními celky. Město leží na úpatí Krušných hor vetknuté do složité, ale malebné morfologie Českého Středohoří a Labského kaňonu. To mimo jiné způsobilo sdružování liniové dopravy podél Labe a tudíž vznik prostorových bariér.

město, které vyrostlo na velkém gestu

– a na něm dnes skomírá.
Znovuzrodí se z popela?

raketový růst

Podnik Spolchemie byl v Ústí nad Labem založen již roku 1856 na tehdy supermoderním odvětví chemického průmyslu. Význam města i díky chemičce raketově rostl a ze Spolchemie se stal jeden ze zásadních průmyslových podniků v Česku. Ústí nad Labem se vyprofilovalo jako centrum chemického průmyslu. Spolek pro chemickou a hutní výrobu je jedním z předních výrobců syntetických pryskyřic v Evropě a jeho sortiment tvoří základní chemické produkty.

symbol i hrozba pro celé město

Zatímco v minulém století znamenalo být zaměstnancem Spolchemie poctu a podnik byl symbolem města,

160 let po založení je však podnik mentálně i technologicky zastaralý.

V současné době by bylo umístění takto nebezpečného podniku v centru města nemyšlitelné a naprosto nepřijatelné. Jednak jsou jeho nároky na infrastrukturu tak obrovské (energie, odpady, doprava), že by nemohly být uspokojeny. Jenže Spolchemie vyrostla spolu s Ústím a její nároky jsou tak vrostlé do oblastní infrastruktury.

A jednak a především – podnik obsahuje tak nebezpečné provozy, že by jejich výstavbu by v dnešní době jakákoli obec rezolutně zamítla.

ohrožené město

Vzhledem k obrovským rizikům, které přináší kumulace chloru, vodíku a propylenu, je nutné z nařízení jednou za pět let vypracovávat tzv. Krizové plány, kde se posuzuje dosah různě pravděpodobných havárií. Výsledkem jsou mapy zón havarijního plánování, které často obsahují většinu plochy města. V brožurách určených veřejnosti se pak můžeme dočíst, že „Propylen není jedovatý, jeho páry mají slabě narkotický účinek. Teprve vysoká koncentrace ve vzduchu vyvolává narkózu.“ (Pohádka o Šípkové Růžence by se mohla stát součástí propagace Spolchemie¹⁾ nebo že

„Plynný chlor je nebezpečná látka s vysoce dráždivými a dusivými účinky. Chlor dráždí sliznici i kůži a vdechovaný ve vysoké koncentraci může způsobit svým dusivým a leptavým účinkem i smrt“

Následuje mapka rozsahu potenciálního zamoření města chlorem. Většiny města. Nutno podotknout, že chlor je těžší než vzduch, takže by nezasáhl rozsáhlá sídliště na kopcích.

nahoře: Ernst Gustav Doerell , olej na plátně, nedatováno

dole: areál Spolku, olejomalba 1904

fenomén chemička

identita - hrozba - blokátor

ucpávka rozvoje města

Spolchemie je dlouhodobě špuntem ve vývoji velké části města. Hrozba a strach, který vytváří, znesnadňuje lákání investic do rizikové oblasti, kterou je celé širší centrum Ústí. Mezi areálem podniku a centrem města vznikl kvůli strachu brownfield – v místě, které by přirozeně bylo jedním z nejlukrativnějších území města. Ucpáno je i propojení s Předlicemi, ze kterých se takto postupně stalo největší ústecké ghetto.

kolize kampusu se Spolchemií

V současné době nejvíce signifikantní kolizí je rozvoj kampusu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v těsné blízkosti areálu Spolchemie.

Jestliže je nemožné Spolchemii přesunout (a to z mnoha důvodů – nikdo by ji v okolí svého města nechtěl, je to finančně nepředstavitelné a stejně tak na to je málokde vhodná infrastruktura), nezbyvá podniku než se bít o svou vlastní existenci ve stávající poloze centra Ústí.

Výrobní ředitel Spolku se o kampusu vyjádřil jasně: „Buď my nebo oni.“

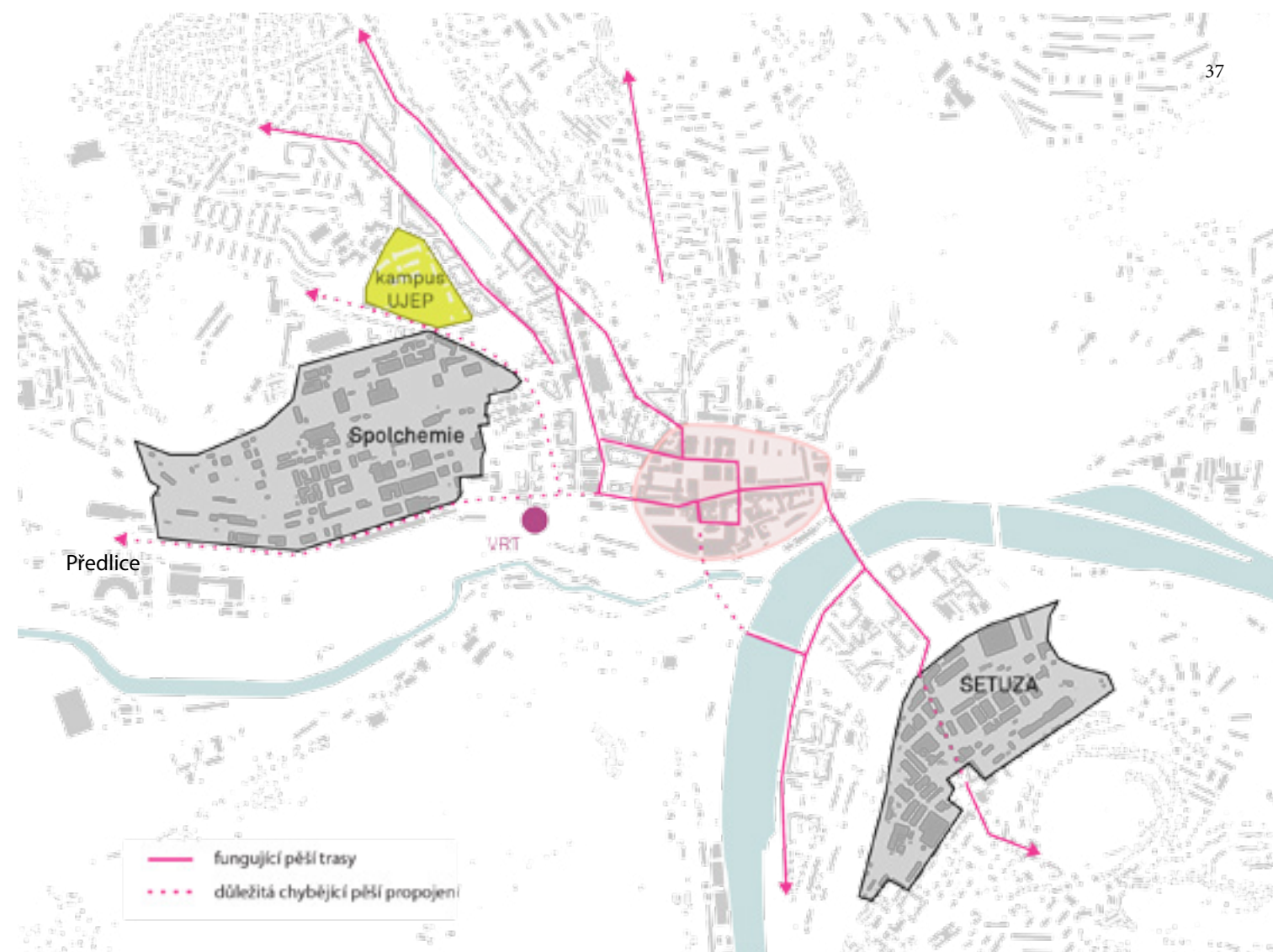
Spolchemie, která se v nultých letech 21. století nacházela v existenční krizi, nyní brojí proti univerzitnímu kampusu. Staví se do pozice poloboha, který městu dal život. Situace zašla tak daleko, že UJEP vypsal architektonickou soutěž na novou budovu Centra přírodovědných a technických oborů (CPTO), kterou vyhrál architektonický tým Petra Pelčáka. Územním řízením stavba prošla s podmínkami Spolchemie. Nyní však UJEP odmítá podmínky, které Spolchemie stanovila, plnit. A tak Spolchemie brání vydání stavebního povolení.

Mluvčí Spolchemie Jan Charvát se k situaci vyjádřil:

„Nikde ve světě zatím nikoho nenapadlo ve vzdálenosti 100 až 200 metrů od výroby a skladu chlóru postavit soustavu objektů s tak vysokou koncentrací osob.“¹

Stejně tak je zřejmé, že by ve 21. století nikoho nenapadlo chránit tak nebezpečný chemický podnik v úplném centru stotisícového města. Je zřejmé, že konsenzus je v takovéto situaci téměř nemožný. Rozvaha o přínosu Spolchemie a přínosu univerzity pro město by měla proběhnout co nejdříve. V této situaci nelze zůstat pasivní. Město by si mělo uvědomit, kterým směrem se chce vydat a stanovit si jasnou vizi.

¹ Ústecký deník, [online]. dostupné z <http://ustecky.denik.cz/zpravy_region>, 21.11.2016

nové velké gesto?

Jestliže Ústí vyrostlo na samých velkých gestech, je jasné, že skomírání odvětví, na kterém vyrostlo, ho uvrhne do krize. Problematika deindustrializace je široce popsána, např. v [5]¹. Problém vyžaduje silnou politickou vizi, vůli a soustavu strategických plánů – ekonomických, sociálních i ekologických. Je třeba hledat cestu z problému, stanovit priority a říci jasnou a silnou vizi. Silná vize působí jako magnet a usnadňuje rozhodování ve stěžejních chvílích.

Silná vize a záruka toho, že město se jí řídí a dělá pro ni maximum, dokáže lákat velké investory. Přesvědčit je. A především přesvědčit sebe o smyslu něčeho, co je zatím v nedohlednu.

¹ Hruška-Tvrďý a kol., Industriální město v postindustriální společnosti, Ostrava 2010

stabilní katastr 1843

ortofoto 1954

II. vojenské mapování - Františkovo, 1848

ortofoto 2005

III. vojenské mapování, 1877-1880

ortofoto 2015

Sudety

Hranice Sudet jsou zřetelné i sedmdesát let po vysídlení Němců. Tento fenomén se vepsal se všemi svými specifiky a problémy také do Ústí nad Labem. a to v podobě nezaměstnanosti, nefungujícího společenství, politické apatie a nízké vzdělanosti.

přerušení kontinuity přirozeného vývoje

Po druhé světové válce došlo k největšímu pohybu obyvatelstva v historii města.

V rámci odsunu Němců bylo vysídleno více než 75% obyvatelstva.¹ Tuto etapu lze považovat za přerušení kontinuity přirozeného vývoje města.

Její dopad je čitelný i dnes, o 70 let později. Ve státních statistikách jsou hranice bývalých Sudet dosud zřetelné. (viz obr)

1 Podle sčítání 1930 zde žilo v 2 981 domech 43 793 obyvatel. 8 735 obyvatel se hlásilo k československé národnosti a 32 878 k německé. (Statistický lexikon obcí v Republice československé 1930. Díl I. Země Česká. Praha : Orbis, 1934. 613 s. S. 390.)

dosidlování a jeho dopady, vyloučené lokality

Příliv nových obyvatel začal ihned po válce. Mnohé přistěhovalce lákala především snadnější možnost získat živnost, dům nebo i bytové zařízení z konfiskovaného majetku², ale také dostatek pracovních příležitostí. Největší přirozená imigrační vlna do Ústí nad Labem směřovala z Prahy. Další – organizovaná – proběhla v sedmdesátých letech. Souvisela s plánem likvidace slovenských romských osad. Ústí nad Labem mělo v té době dohodu s východoslovenským městem Michalovce, týkající se rozptylu romského obyvatelstva.³

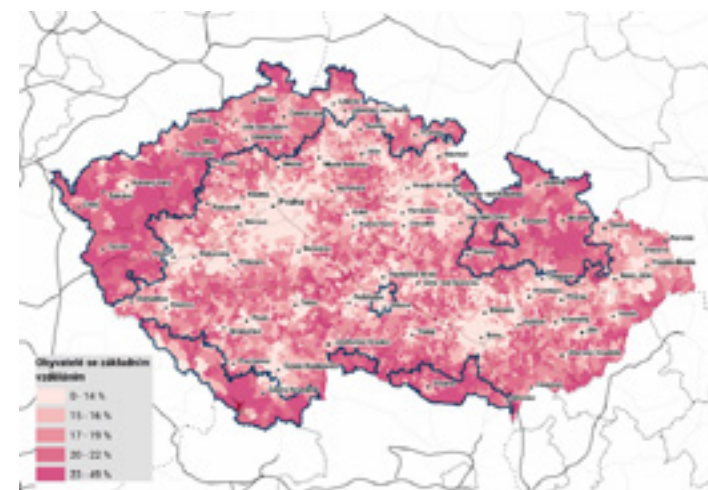
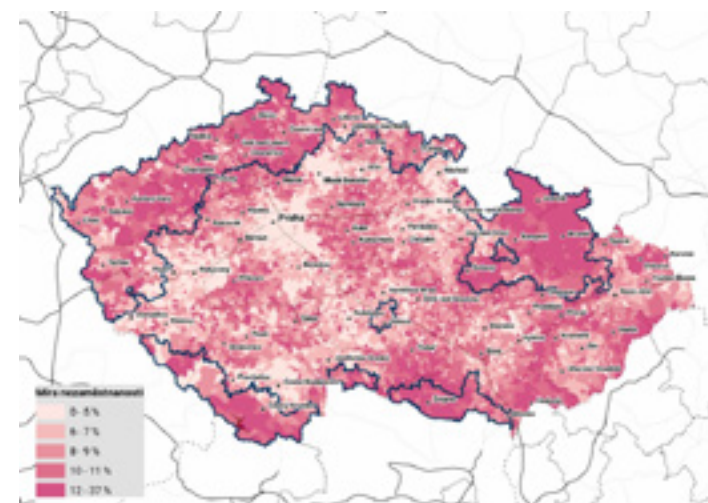
Důsledkem jsou četné ústecké vyloučené lokality – ghetta, kde se kumulují patologické sociální jevy. Nejproblematictější ústeckou vyloučenou lokalitou jsou Předlice. Žije zde téměř 100% Romů, oblast trpí vysokou kriminalitou (krádeže, lichva, drogy, prostituce), volební účast je mizivá (např. ve volbách do poslanecké sněmovny 2013 v okrsku Gymnázium Jateční 6,5% účast, senátní volby 2016 2% účast).

2 Demografický vývoj obyvatel města [online], dostupné z <<http://www.usti-nad-labem.cz/dejiny/1945-95/ul-8-58.htm>>

3 Přehled sociálně vyloučených lokalit ve městě Ústí nad Labem, [online], dostupné z <<http://www.smocr.cz/>>

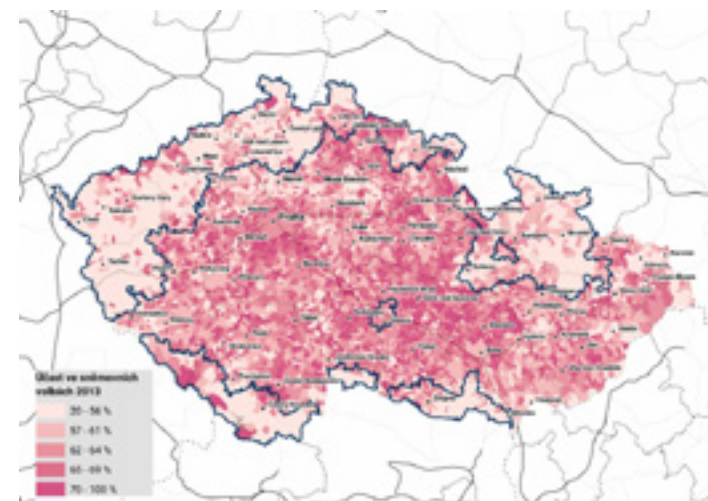
míra nezaměstnanosti

Nezaměstnanost pohraničí je fenoménem spojeným především s ukončením činnosti industriálních podniků, které dávaly práci celým městům a okresům. Mladí a vzdělaní odchází za lepším, situace se proto nezlepšuje.

obyvatelé se základním vzděláním

Změna struktury obyvatelstva po druhé světové válce je čitelná i po 70 letech. Odsun Němců a následné dosidlování pohraničí mj. Romy z cikánských osad na východě Slovenska a jejich problematické začlenění do většinové společnosti se promítá do míry nevzdělanosti a gramotnosti.

zdroj: Český rozhlas, interaktivni.rozhlas.cz/sudety

účast ve sněmovních volbách 2013

Volební účast v některých ústeckých okrscích nepřesahuje 4%. Jedná se především o vyloučené lokality, z nichž nejvýrazněji se voleb neúčastní předlické ghetto (v posledních senátních volbách byla účast v jednom z těchto okrsků 1%).

narušená identita

Ústecký antipatriotismus je fenomén zapříčiněný několika okolnostmi. Stejně jako byla narušena urbánní struktura města, je narušena i struktura společenská a především občanská. A tak dnes vládne městu především apatie, kde nikdo necítí za nic zodpovědnost.

narušená struktura města

Před druhou světovou válkou bylo Ústí nad Labem jedním z nejvýznamnějších průmyslových měst Československa, které bylo zároveň důležitým kulturním, obchodním a finančním centrem.

Po skončení války nacházíme město v rapidním úpadku ; část centra vybombardovaná spojeneckými nálety, většina podniků vyřazených z provozu, občanská a technická vybavenost značně poničeny.

Následnými asanacemi v době socialismu přišlo město o velkou část svých charakteristik - např. asanace Masarykovy třídy¹ (původně německé městské domy). Myšlenka totální asanace¹ a necitlivá výstavba gigantomanických objektů v duchu reálného socialismu se staly symbolem města.

vykořeněnost a antipatriotismus

Ústí nad Labem tak přišlo o značnou část své identity. Dle mého názoru se však nejedná pouze o ztrátu identity hmotné, nýbrž i sociální. Obyvatelé z velké části rezignovali na prostředí, ve kterém žijí, což se odráží v celkovém přístupu k městu jako médiu. Tuto apatii můžeme pozorovat jak u politiků, tak u občanů. Jednou z podružných příčin může být také to, že město se prudce rozrostlo za průmyslové revoluce díky železniční a lodní dopravě a chemickému průmyslu. Pro porovnání – v roce 1869 mělo město necelých 11 tisíc obyvatel.¹ Nyní zde podle statistického úřadu bydlí 95 tisíc obyvatel. Dá se tedy usuzovat, že konexe, jakási osobní sepjatost člověka s městem, je v Ústí díky přistěhovalectví a malému podílu starousedlíků, velice slabá.

Zatímco tedy v jiných regionech vychází publikace o slavných rodácích, Ústečané se spokojili se sarkastickým popíráním patriotismu a obrazem „špinavého města“, na kterém „nelze nic zkazit“.

Městem, domovem a jedinou hodnotou se tak stává panelákový byt ; vše okolo je „vně“ a „je mi to jedno“

ulice Masarykova (Fučíkova) před odstřelem, 1980

ulice Masarykova a její dnešní charakter, 2015

¹ Za socialistické město - kronika rozvoje Ústí n. L na rok 1962, 1963, 1966, 1967

brownfieldy

Ústecké brownfieldy jsou jedním z největších problémů města, ale také největším potenciálem. Skrze řešení ploch brownfieldů se bude město dále profilovat. Do konverze a revitalizace brownfieldů může být vepsána vize města.

systémový problém

Brownfieldy – nevyužívaná území – především bývalé industriální stavby a areály, jsou pro Ústí nad Labem skutečnou hrozbou.

Tato problematická území tvoří v Ústí nad Labem až neuvěřitelnou ¼ zastavěné plochy města (428 ha)¹.

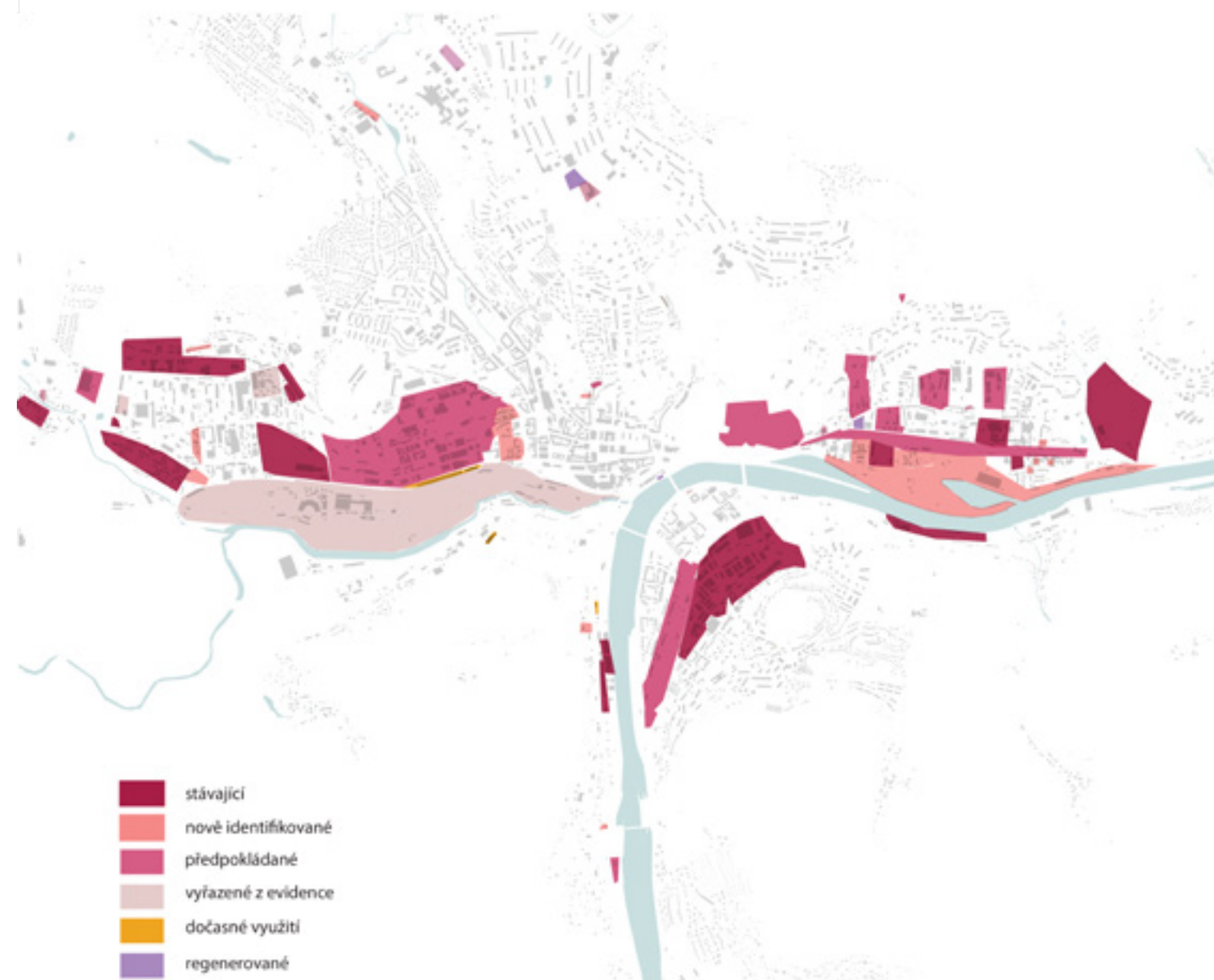
Znehodnocují okolní území, mají negativní vliv na vývoj celých čtvrtí a často přináší bezpečnostní riziko. Území brownfieldů jsou zatížena starou ekologickou zátěží, jejíž revitalizace nutná ke znovupoužití je mnohdy nákladná. Právě nutnost odstranění kontaminací je v současné době jedním z hlavních důvodů problematického využití mnoha těchto území.

poškozený region

V širším smyslu lze mluvit o poškozeném regionu Severních Čech. Tento region byl v minulém režimu intenzivně a neomaleně využíván a doslova vytěžen.

V současné době je nutné hledat řešení na celostátní úrovni.

Vzhledem k intenzivnímu využívání regionu státními zájmy v minulosti je nyní tento region neschopen řešit nákladné revitalizační akce svépomocí. Na řadu přichází jak státní, tak evropská podpora ve formě fondů.

¹ Analýza brownfieldů v ORP Ústí n. L. a Statutárním městě Ústí n. L., 2010

bezpamátkovost?

I malé množství kulturních památek může být pro město pozitivní. Je obrovským potenciálem ve smyslu progresivního vývoje města. O to větší pozornost je ale třeba věnovat image města a jeho směřování.

dostavba centra

Ústí nad Labem žilo s „děravým centrem“ od dob bombardování za 2. světové války, po celou dobu socialismu až do 90. let. V posledních dvou desetiletích proběhla v centru města masivní výstavba, primárně dle územního plánu z roku 1996. Struktura se tedy opět zaplňuje. Veřejná prostranství se stávají opět městskými. Otázkou je, jaká je kvalita a reálné využití novostaveb. Ústečáci jako by si na používání centra a veřejných prostorů v něm odvykli.

Energie centra je všeobecně malá a do velké míry funguje jen jako přestupní uzel městské hromadné dopravy.

V roce 2009 přibyl v těsné blízkosti centra shopping mall Forum, který centrum města vychýlil směrem ke kostelu se šikmou věží (kostel Nanebevzetí Panny Marie). Stavba Fora oslabila konkurenceschopnost ostatních pronajímatelných ploch v městských domech ve zbytku centra.

kvalitní městské domy z 20. a 30. let 20. století

V centru města stojí několik výborných staveb z 20. a 30. let 20. století. Povětšinou jsou ale schovány za agresivní reklamu.

industriální dědictví

Počet všeobecně přijímaných historických památek je v Ústí nad Labem tristně malý. Nepochopitelným tedy zůstává, proč se město nesnaží pečovat o ty zbývající.2 Také cenná vrstva industriálního dědictví chátá bez jakékoliv vize na její zachránění. Především v bývalých výstavních industriálních čtvrtích Předlice a Trmice jsou vysoce kvalitní stavby. Proces gentrifkace v Ústí zatím neprobíhá. Majiteli těchto objektů byli donedávna z většiny vlastníci v insolven- ci. Nyní se stávají předmětem spekulace, a to především z důvodu nově napuštěného jezera Milada, které s Předlicemi sousedí a u kterého se očekává rozvoj rekreační oblasti.

progresivní vývoj

Zakládalo-li by si město na progresivní kvalitní moderní architektuře, jestliže by přijalo svou „bezpamátkovost“ ve smyslu historických staveb jako výchozí bod, který není nutně handicapem, ale skýtá nové možnosti, jestliže by přistoupilo k aktivní diskusi o zkvalitňování prostředí bez ohledu na sentiment, situace by byla jiná.

Ze strany města i veřejnosti však zatím chybí zájem na tom, aby se město vymanilo ze své špatné pověsti a využilo možností progresivního vývoje, které oproti spoustě českých měst má.

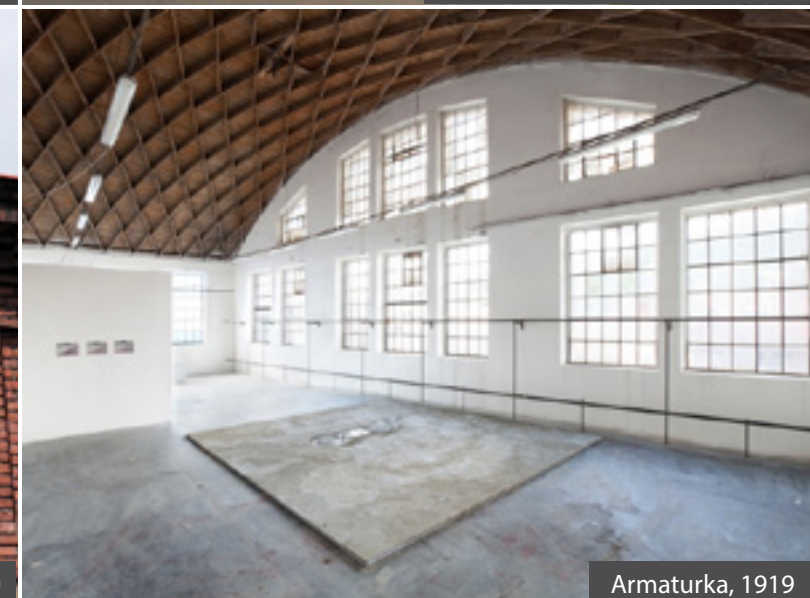
Jan Jehlík, Palác Zdar, 2009

Růžena Žertová, OD Labe, 1974

Fritz Schulz, továrna chemických výrobků, 1910

Armaturka, 1919

Družstevní obilní skladiště, 1900

Fritz Lehmann, kavárna Grand, 1928

vysokorychlostní trať

Vysokorychlostní trať jako katalyzátor území i celého města

plánovaná VRT Praha – Ústí n. L. – Dresden

Plánovaná vysokorychlostní trať představuje obrovský potenciál v měřítku města i čtvrti. Lze očekávat obdobný dopad jako po zavedení železnice v 19. století.

Dopravní infrastruktura je dnes v Evropské unii dobře rozvinuta. Je nicméně stále roztržštěná, jak z geografického hlediska, tak i v rámci jednotlivých druhů dopravy.¹ Plánovaná VRT v Česku navazuje na celoevropský rámec, má tedy nadnárodní význam.²

Úsek Praha - Ústí n. L. - Dresden, bude realizován ve třech etapách do roku 2030. Cesta z Ústí do Prahy se zkrátí na 30 minut a do Drážďan na 20 min.

Lze očekávat zvýšení konkurenceschopnosti a atraktivity železniční dopravy, což by v důsledku ulehčilo automobilové zátěži města.

riziko konkurence – nutnost vize

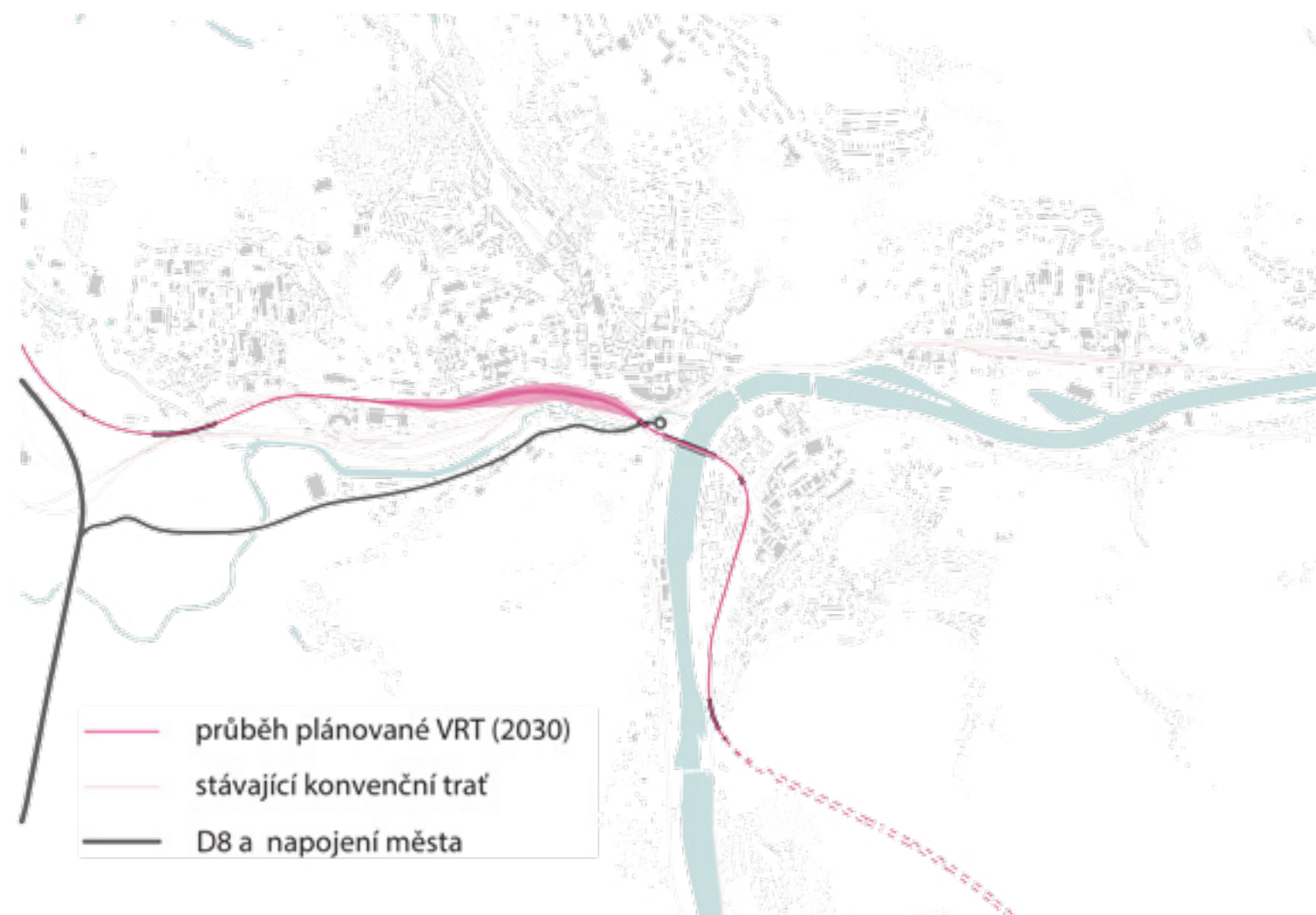
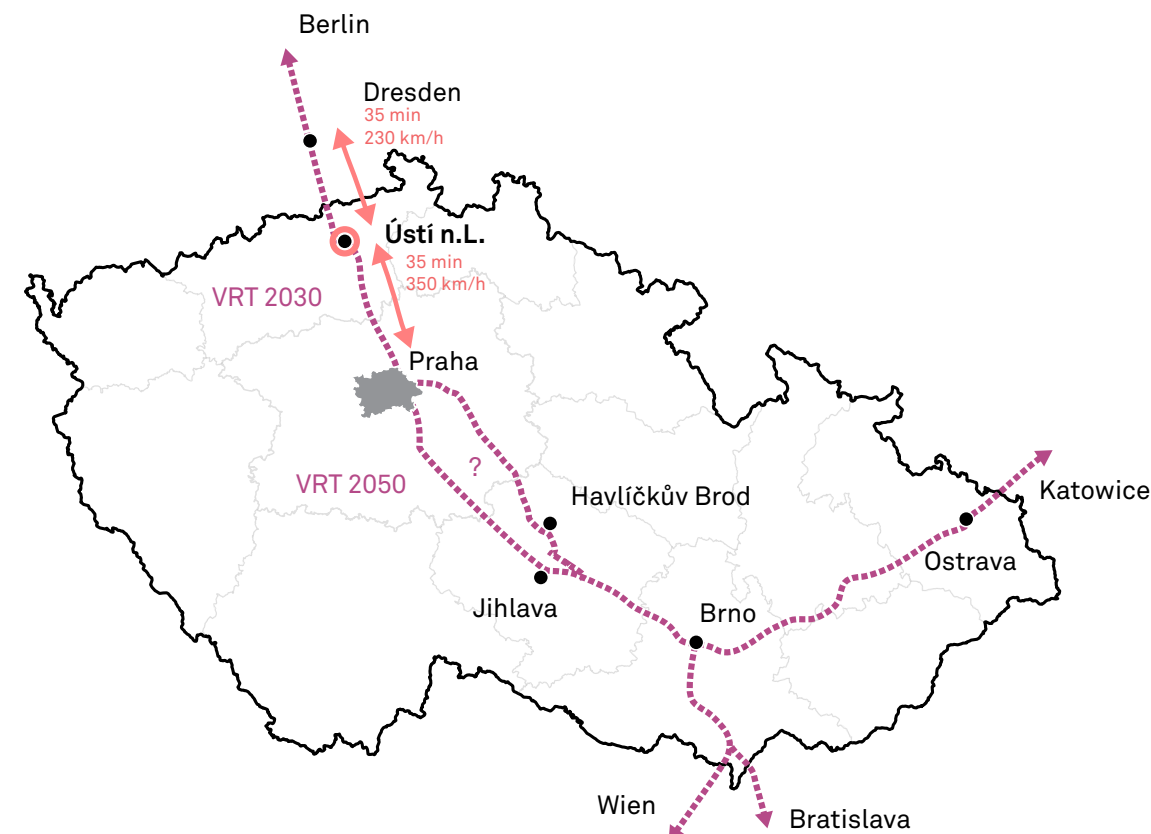
Potenciál VRT je bezesporu obrovský. Dostupnost Prahy, Drážďan a Berlína bude pro Ústí stěžejní. Zároveň je ale třeba upozornit na riziko konkurence.

Jestliže se vzdálenosti zmenšují, bude se Ústí muset vyprofilovat silnou vizí a propagovat se tak, aby se z něj lidé neutíkali a aby se nestalo pouze „městem na přespávání“.

Jestliže mladí utíkají z města již dnes, bude těžké je tu udržet. Na toto je třeba myslet v předstihu. Ústí se musí stát magnetem alespoň v určité oblasti.

1 Územně technická studie: Nová trať Litoměřice – Ústí nad Labem – st. hranice SRN, SUDOP Praha, 2016

2 Součást koridorů TEN-T ve spojení Hamburk – Berlín – Praha – Vídeň – Budapešť – Sofie – Burgas – Athény – Pireus

varianty vedení VRT Ústím n. L.

(posuzované v Územně technické studii
SUDOP Praha 2015)

**V současnosti jsou pravděpodobné
a preferované varianty A a C.**

Úsek Praha – Litoměřice – Ústí nad Labem,
překonává České Středohoří tunelem, který
se zanoří za Litoměřicemi a vynoří se buď
pod hradem Střekov (varianta A) či v areálu
SETUZA (varianta C).

Úsek Ústí n.L. - Praha je navrhován až na
350 km/h. Jelikož v úseku Ústí nad Labem
– Dresden budou jezdit po jednotné koleji
jak vlaky osobní, tak nákladní přepravy,
je úsek dimenzován na rychlost 200-250
km/h. Součástí úseku je bazový tunel pod
Krušnými horami dlouhý 20 km. Tunel z
větší části leží na území Saská.

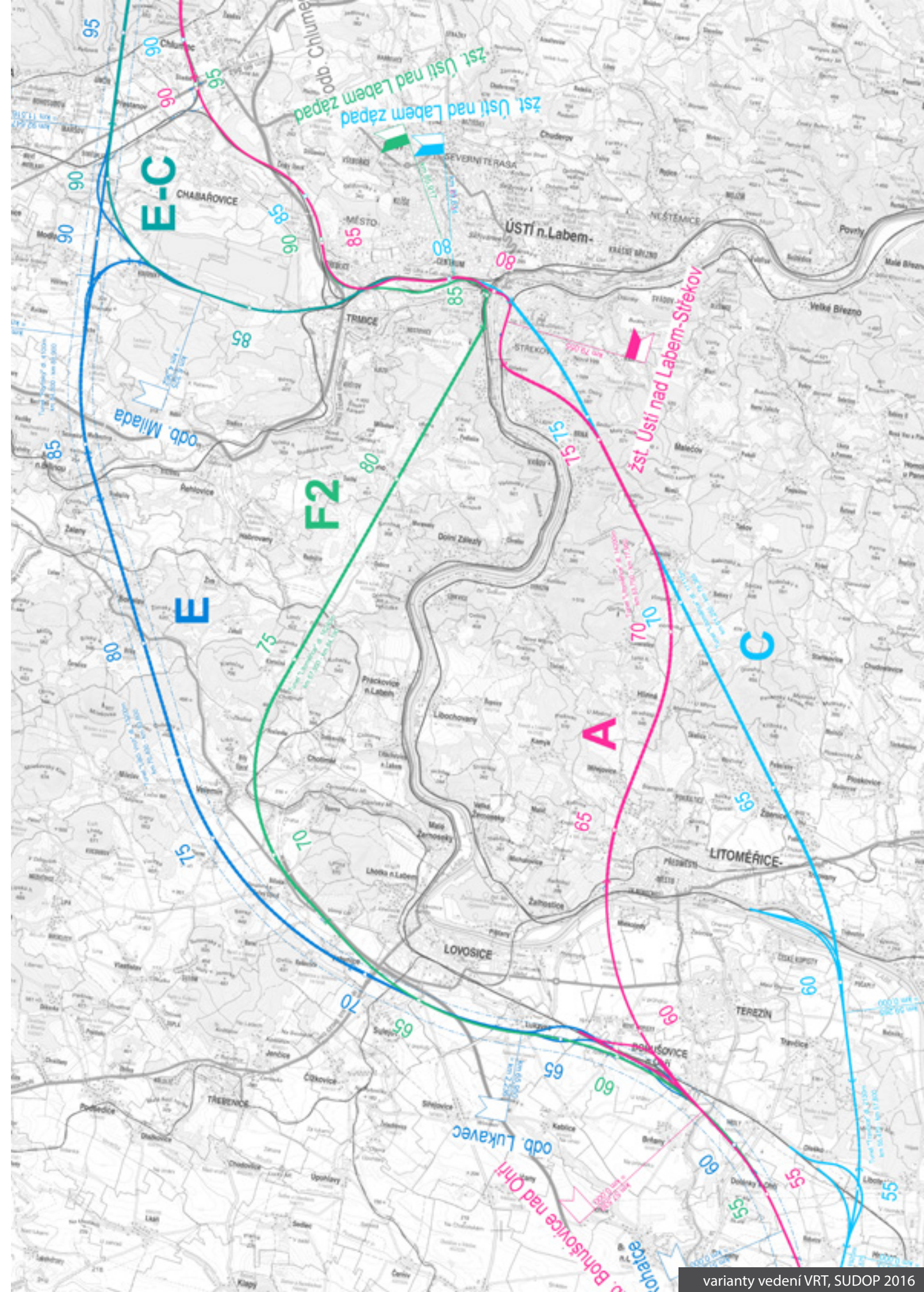
poloha vlakové stanice

(dnešní Západ)

Nádraží VRT bude umístěno v poloze
dnešní vlakové stanice Ústí nad Labem
západ. Budou sem primárně přeměrovány
všechny rychlé vlaky (R, EC, IC) a z
dnešního hlavního nádraží se tak stane pou-
ze stanice obsluhující regionální dopravu
(R, Os).

**Nádraží VRT bude stěžejním kat-
alyzátozem dnešní problematické
oblasti, potažmo celého města.**

Území mezi Spolchemií a centrem města, do
kterého VRT ústí – území, které je před-
mětem této diplomové práce – je dnes prob-
lematickým brownfieldem. Jeho strategická
poloha rozšířeného centra s návazností na
univerzitní kampus a Klíši, je výjimečná. Po
zavedení VRT lze znovu obnovit problem-
atická propojení na Předlice, Klíši a vytvořit
lepší návaznost na okolí řeky Bíliny, které je
dnes odříznuto do velké míry nevyužitou
svalovinou vlakového přepraviště.

příroda ve městě, nedostatek parků

nedostatek kvalitních parků

Přestože Ústí nad Labem z leteckého pohledu vypadá jako zelené město, dostupnost kvalitní městské zeleně, obzvláště v centru, je špatná. Největší městský park – Městské sady (**3** ; 7,5 ha) je z centrálního Mírového náměstí čtvrt hodiny chůze. Zbývající tři – Mánesovy sady (**4** ; 2 ha), Park Republiky (**7** ; 1 ha) a Sady B. Smetany (**6** ; 0,5 ha), jsou všechny zanedbané a místní je vnímají jako nebezpečné. Dalším parkem je areál Letního kina, který se na noc zavírá a je v prudkém svahu. V zásadě lze říci, že Ústí nad Labem nemá kromě Městských sadů žádný park vhodný pro starší či pohybově omezené lidi.

příroda téměř v centru

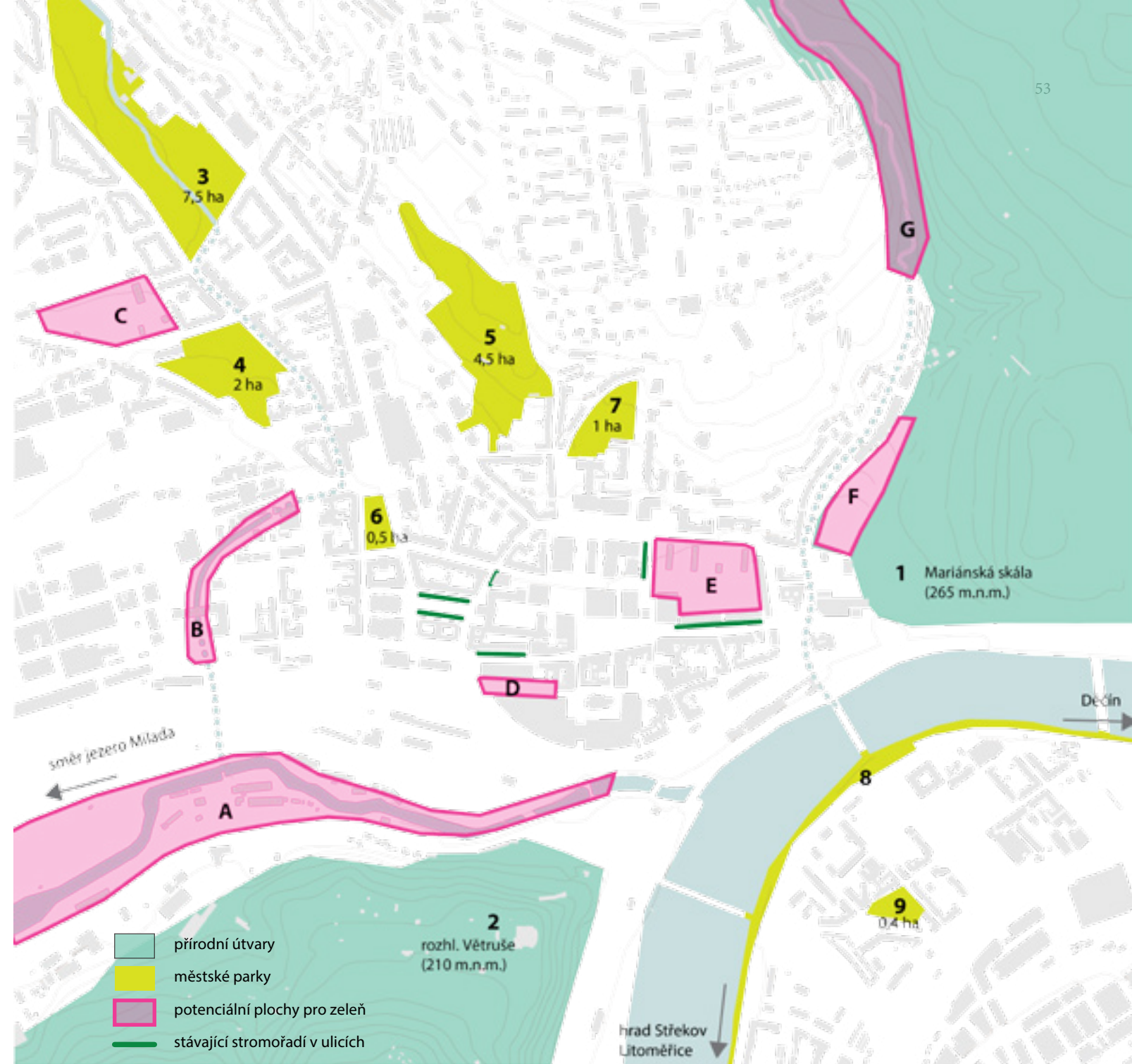
Zvláštním fenoménem Ústí je přítomnost divoké přírody téměř v centru města. Do velké míry je to ale přítomnost mentální, nikoli využívaná. V čele centrálního Mírového náměstí se v pruhu tyčí monumentální Mariánská skála. Kvůli nedostatečné, byť jen základní údržbě a velkému převýšení je skála využívána velmi málo.

špatná dostupnost a špatná údržba

Městu chybí koncepce zeleně, návaznosti parků a tzv. zelené osy, které umožní chodci plynulý průchod zelení. Parky i přírodní útvary jsou zde špatně dostupné a než se do nich chodec dostane, musí projít neatraktivním prostředím dopravních uzlů (kruhový objezd pod Větruší, křižovatka pod Mariánskou skálou).

letní krize centra

Vzhledem k tomu, že většina obyvatel žije na sídlištích, která jsou často z centra pěšky téměř nedostupná, využívají hojnost přírody v místě svého bydliště. To jen posiluje letní nevyužívání centra, které trpí přehřátím a nedostatkem stínu. Centrum města má pouze krátký úsek nehistorického loubí a jen jednu ulici se stromořadím.

- A** **lineární pás kolem Bíliny**
Potenciální cyklo a pěší napojení napuštěného jezera Milada a Předlic.
- B** **odkrytí Klíšského potoka**
Vytvoření pěšího propojení paralelně s automobilovou Panskou ulicí.
- C** **napojení kampusu UJEP**
Cílem je zelená osa z centra na Klíši.
- D** **mezi OC Forum a OD Labe**
Prostor, na který již byla vypsána arch. soutěž. Místo pro trhy.
- E** **sídliště v centru**
Při vhodné reorganizaci a péči může kompenzovat nedostatek zeleně v centru.
- F** **terasy Mariánské skály**
Terasy vytvořené přirozenou cestou při formování koryta Labe. Potenciál sportovního a rekreačního využití.
- G** **napojení Bertina údolí na centrum**
Dramatický kus přírody v těsné blízkosti centra ; je třeba řešit nástup do údolí od centra města, který je dnes nebezpečný a neintuitivní.

řešené území

mezi centrem a chemičkou

Řešené území se nachází v kontroverzní poloze mezi centrem města a areálem Spolchemie. Někdejší nové město je dnes brownfieldem. Plánovaná vysokorychlostní trať, která zde bude stavět, má obrovský potenciál stát se katalyzátorem rozvoje nejen čtvrti, ale i celého města.

brána do ghetta

Založení Spolku pro chemickou a hutní výrobu (Spolchemie) za branami města předurčilo do značné míry další vývoj města. Městu zůstal pro rozvoj obytné zástavby zcela volný pouze severní směr. Areál Spolchemie spolu s železnicí zablokovaly propojení do Předlic.

A tak, přestože Předlice leží v přirozeném směru rozvoje města (jsou jedna z mála lokalit dostupných z centra po rovině), zůstaly od Ústí izolovány.¹ Kdysi výstavní industriální čtvrť se stala po odsunu německého obyvatelstva, dosídlování východoslovenskými Romy a díky deindustrializaci nejproblematictější vyloučenou lokalitou v Ústí n. L.

úpadek nového města

Řešené území bylo zastavěno s ideou “nového města” na konci 19. století, kdy byla založena Spolchemie. Racionální mřížka navazuje na uliční síť centra i Spolchemie. Území “nového města” postupně upadalo kvůli nařízení bezpečnostního pásma kolem Spolchemie.

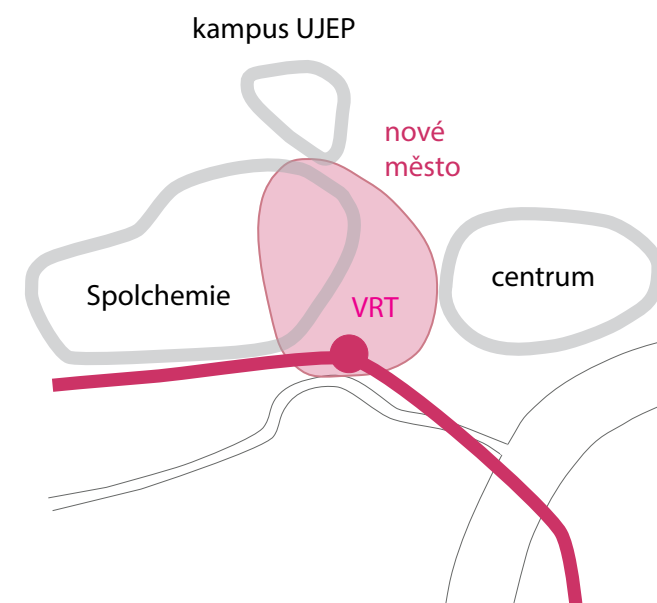
neřešitelný konflikt

Koexistence areálu Spolchemie a univerzitního kampusu je konfliktem, ve kterém se těžko bude hledat konsenzus. Spolchemie je vysoce nebezpečným podnikem, jehož existence v těsné blízkosti centra města je v dnešní době naprosto kontroverzní. Vedla k úpadku nového města, znemožňuje rozvoj struktury kampusu a ohrožuje také umístění plánované stanice VRT. Investice v blízkosti areálu chemického podniku jsou rizikové a tudíž neatraktivní.

Nové město a jeho náplň se stnou novou identitou města. Toto je místo, kde bude uplatňována vize města.

Toto území bude obrazem a zároveň důkazem směřování města.

¹ Sedlák J., Sedlák, M., Územní plán Ústí nad Labem, 1996

kampus UJEP

řešené území
31,5 ha

dotčené území
197 ha

Spolchemie

VRT

centrum

II. vojenské mapování - Františkov, 1848

ortofoto 2005

ortofoto 1954

ortofoto 2016

problémy a hrozby

-
- hranice řešeného území
- A** areál Spolchemie – významná hrozba
- B** problematická ulice
- C** bariéra
- D** hrozba záplav
- - - - - původní uliční stopa před proražením Panské ulice
- narušená struktura města
- hranice areálu Spolchemie
- závažné kontaminace (rtuť, spodní voda)
- transformovna VVN

problémy a hrozby

čtvrť na konci světa uprostřed města

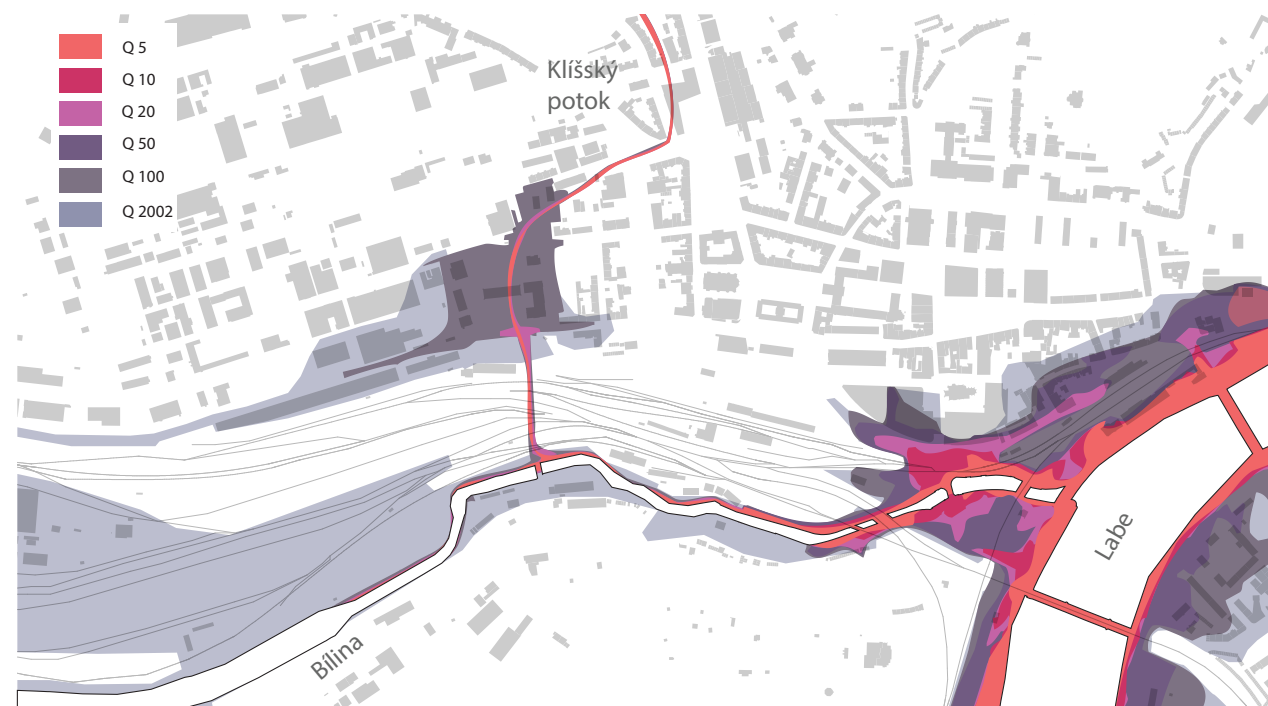
Čtvrť, která by měla logicky být v centru zájmu, je od dob socialismu zatracovaná. V průběhu minulého režimu došlo k úpadku nového města z důvodu zavedení bezpečnostního pásma Spolchemie. Byla necitlivě proražena ulice Panská, která dnes tvoří část neúplného městského okruhu.

Zpříšňující se bezpečnostní nároky vedou k dalšímu nevyužívání jinak lukrativního území. Spolchemie je skutečnou hrozbou, a to nejen z hlediska bezpečnosti, ale hlavně z důvodu blokace rozvoje města.

Spolchemie na sebe váže nebezpečné hrozby – neschopnost řešit vyloučené lokality za

jejím areálem, neschopnost zajistit univerzitnímu kampusu adekvátní rozšiřování a zejména umrtvení samotného centra města. Lze předpokládat, že Spolchemie bude také striktně proti umístění nádraží VRT v preferované poloze nádraží Západ.

Umístění nádraží VRT se tak stane testem schopnosti města jednat ve svém obecném zájmu.

7 záplavy - zejména záplavová oblast Klášského potoka

proražená Panská ulice

Ulice Panská byla za minulého režimu proražena původní blokovou strukturou. Automobily vytížená tepna (až 10 000 voz./den) je dnes 35 metrů široká. Jak je vidět, některé bloky ani nebylo třeba bourat.

VP není v majetku města

Ulice U České Besedy byla pokoutně prodána za účelem stavby OD, který se nerealizoval. Město nyní nejví zájem odkoupit veřejná prostranství zpět. Ulice bez údržby chátrají.

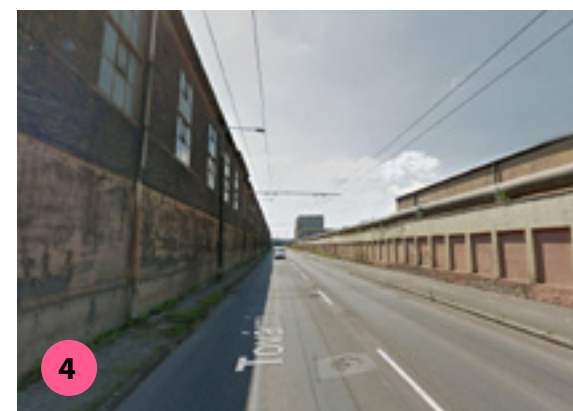
plot vprostřed ulice

Dříve průchozí ulice v hustém jádru z konce 19. století je přehrazena plotem.

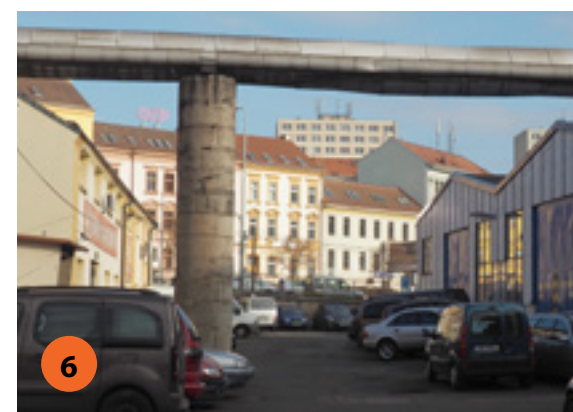
mentální hranice

Charakter Panské – tři odbočovací pruhy, periferní nehostinnost a hrozivé podchody dělají z ulice hranici, za kterou se pěšky “nechodí”. To vše pár minut od centra.

Tovární - mezi zdmi do ghetta

2 km dlouhá poměrně úzká rovná ulice mezi zdmi Chemičky a tratí. Brána do ghetta – jediná tepna do části Předlic, nejproblematictější vyloučené lokality v Ústí.

bariéry

Typický obraz – parovody a výškové bariéry, které lokalitu odřezávají od centra města.

potenciály

C silné charaktery

Území nového města skýtá řadu zajímavých momentů. Jeho páteř tvoří Klíšský potok (1), jehož odtrubnění může znamenat obrovsky atraktivní impulz a udá charakter celému subcentru. V jádru nového města se nachází hustá struktura zástavby z konce 19. století (1,2,4) v neogotickém stylu.

B vědeckotechnologický park

Východní část areálu Spolchemie (leží v řešeném území) neobsahuje již dnes téměř žádné výrobní plochy. Lze uvažovat o rozšíření kampusu tímto směrem, potažmo vytvoření vědeckotechnologického parku, využívajícího část stávajících provozů či zdrojů.

D Panská - bulvár

Po zavedení vysokorychlostní trati do Ústí nad Labem (horizont 2030-2035) lze uvažovat o Panské ulici jako městském bulváru, který bude ústít do předprostoru nového nádraží.

- hranice řešeného území
- nejvýznamnější potenciály
- potenciální napojení
- kulturní památka NPÚ
- architektonicky cenná stavba
- struktura k zachování
- Klíšský potok
- kolejiště VRT

potenciály

území – svorník a image

Území “nového města” bude bezesporu stěžejní v otázce nové image a celkové profilace města po zavedení vysokorychlostní tratě.

Potenciální vazby dnes nepropojených celků (centrum, kampus, areál Spolchemie) budou nezbytným prokrvením nutným ke správnému fungování města. Nové město musí znamenat rozšíření centra, ne jeho oslabení. Napojení nového města na centrum města bude klíčové.

A katalyzátor - nádraží VRT

Plánovaná stanice VRT (horizont 2030-2035) bude katalyzátorem území i města samotného. Její dopad může být srovnatelný s rozmachem města po zavedení železnice v 19. století. Získaná dostupnost však může mít i opačný efekt – může dojít k odlivu obyvatel, dojížděce za prací jinak atd. Aby byla potenciální energie využita, je třeba nastavit správnou politiku a směřování přílehlého území, respektive celého města.

E zpřístupnění Bíliny

Nové nádraží VRT umožní lepší propojení s okolím řeky Bíliny, která byla kolejíštěm a dálniční přípojkou odříznuta od města. Zredukování plochy železničního přecladiště na skutečně využitelnou plochu umožní transformaci velké části kolejíště na park. Tento lineární park bude pěší a cyklo spojkou s Předlicemi.

1 Klíšský potok – dnes z velké části zatrubněn

2 Struktura z konce 19. století

3 Městské lázně

4 Dělnický azyl

5 6 Správní budovy Spolchemie

cíle

zprostupnění území

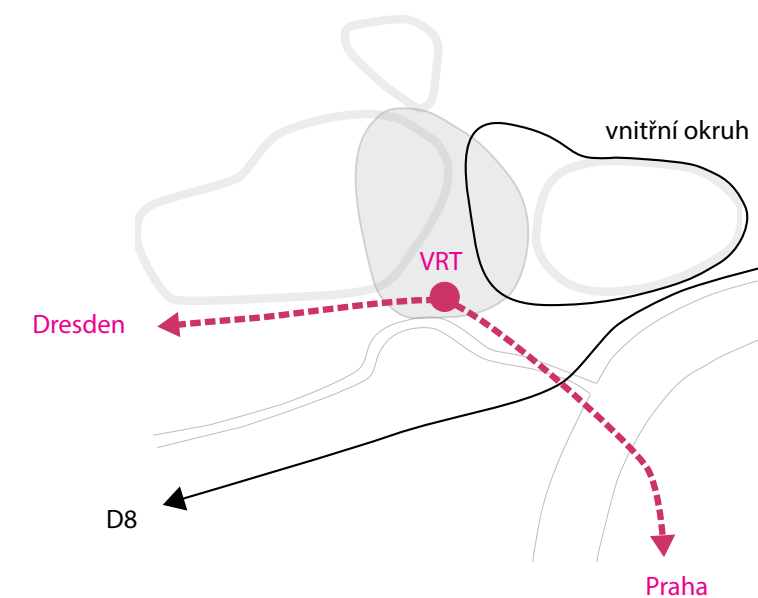
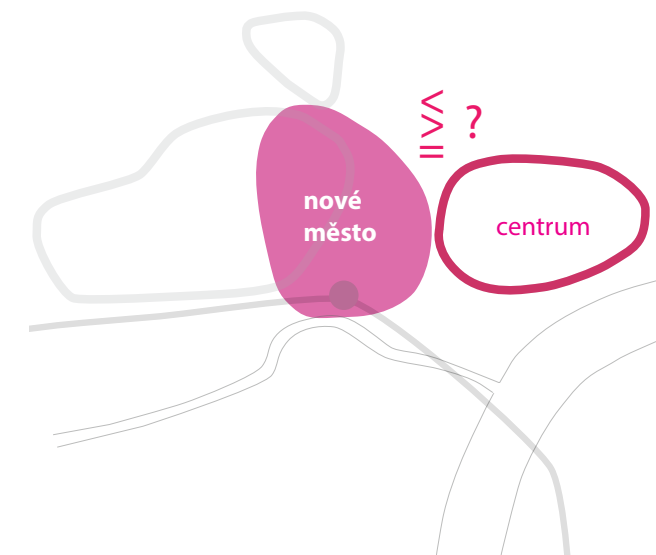
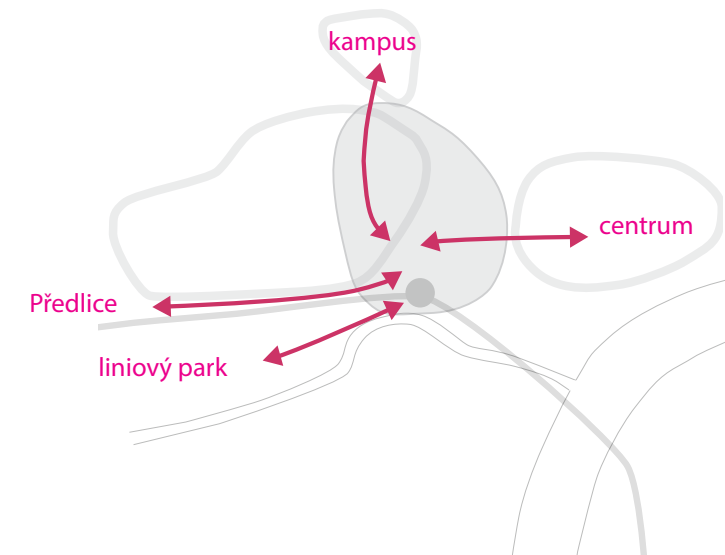
- propojení dnes nekomunikujících částí města (kampus, centrum, Předlice)
- zpřístupnění okolí řeky Bíliny, vytvoření liniového parku pro cyklo a pěší
- prokrvení vlastního území
- alternativní trasy pro pěší

adekvátní využití

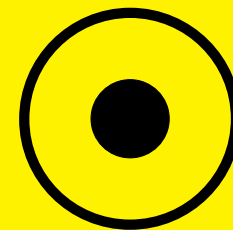
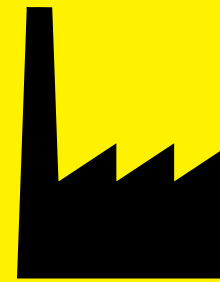
- využití potenciálů nového města (úměrné využití potenciálu)
- nalezení adekvátního vztahu vůči starému centru města (konkurenční? komplementární? obohacující.)
- aplikování vize města
- nové město jako magnet generující dojíždku
- silný charakter – image

efektivní a městské dopravní řešení

- propojení centra s novým nádražím VRT
- logický systém integrované dopravy, efektivní přestupy mezi různými druhy dopravy
- vybudování vnitřního okruhu města
- umožnění pěších zón v centru (Churchillova, Pařížská)
- atraktivní pěší a cyklo spojky
- město nedestruující řešení dopravy v klidu (ná vaznost P+R přímo na okruh)

vize

Ústí nad Labem – studentské kreativní město, město výzkumu, čistých tech- nologii a inovací.

Píše se rok 2035 a v Ústí nad Labem již 5 let staví vysokorychlostní vlaky. Cesta do Prahy nebo Drážďan trvá 30 minut. Způsobilo to neuvěřitelný pohyb obyvatel, do Ústí spousta lidí dojíždí a investice vzkvétají. Ústí nad Labem se totiž podařilo vytvořit věrohodné prostředí a získat klíčové investory, kteří pomáhají město rozproudit. Vytvořen byl i hub, zázemí pro coworking a start-upy.

Na nové nádraží navazuje městský bulvár Panská a také obytné nové město, které se vine okolo Klíšského potoka. Technologický park se rozrůstá, stejně jako univerzita, která s ním spolupracuje. Inovace jsou vymyšleny, testovány a zaváděny do provozu přímo tady, v areálu bývalé Spolchemie.

Kolem nového nádraží v místě původního Západu roste nová městská čtvrť v místě, kde kdysi býval brownfield. Právě čtvrť Nového města se stala obrazem a zároveň důkazem směřování města, novou identitou. Navazuje na centrum města a doplňuje ho.

Město investovalo do kvalitních veřejných prostranství a řídí celý proces jasnou územně plánovací politikou. Nový územní plán je jednoduchý a smysluplný, udržitelný a hlavně flexibilní. Město zřídilo poradní orgán pro architekturu a rozvoj, pečlivě vybralo hlavního architekta města a pružně reaguje na rychlý rozvoj svého území. Snaží se primárně využívat vnitřních prostorových rezerv města a také revitalizovaných brownfieldů, na jejichž vyřešení kontaminací se podařilo získat finance ze státních a evropských fondů. Zastavování krajiny není třeba a není žádoucí.

Ústí nad Labem si uvědomilo, co může nabídnout. A také to aktivně nabízí! Město pracuje na své image, kterou podporuje vypisováním urbanistických a architektonických soutěží. Protože kvalitní městské prostředí, architektura a veřejná prostranství jsou klíčem k atraktivnímu, ekonomicky udržitelnému a zdravému městu.

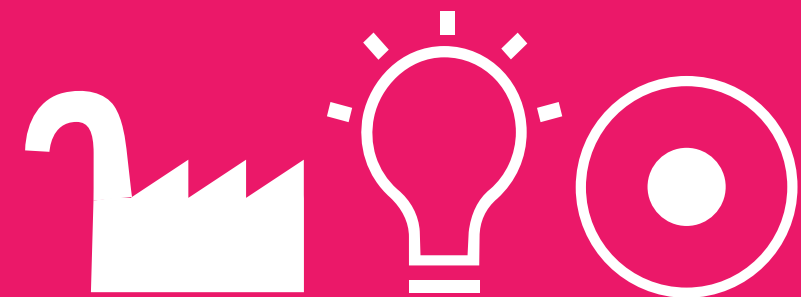
Zdravé město funguje jako zdravý organismus. Řeší své problémy a snaží se fungovat udržitelně. A to jak v oblasti ekonomické, tak sociální a ekologické. Vize města je vysoce pragmatická. Zodpovědnosti a kompetence jsou jasně definovány. Město se snaží mluvit jak s odborníky, tak s veřejností. Pořádá veřejné debaty a prezentuje své strategie.

K řešení vyloučené lokality městské části Předlic napomohlo propojení lineárním parkem okolo Bíliny, který míří až k rekreační ploše u jezera Milada.

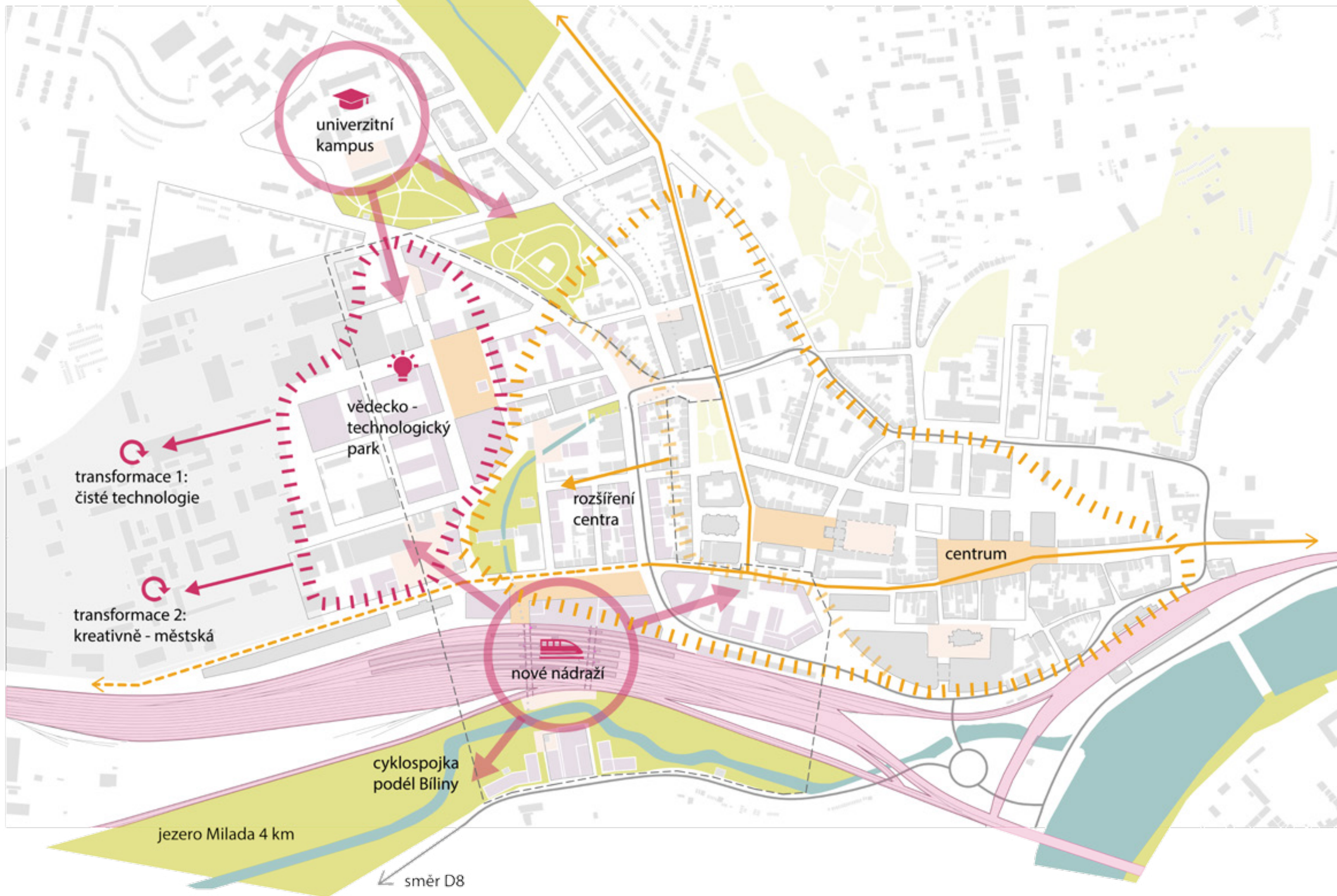
Vědecko-technologický park se aktivně zapojuje do restrukturalizace oblasti. Co se řešení nezaměstnanosti týká, ve městě funguje systém rekvalifikačních kurzů.

Základem současného úspěchu byla komunikace. Rozproudění debat a diskuze důležitých aktérů u kulatého stolu vedly k nacházení východisek a konsenzu. Existuje vize města, která jasně definuje směřování procesů a stanovuje priority. Ústí nad Labem bylo a stále je městem kontroverze a problémů. Většina těchto problémů se však ukazuje být zároveň neodkrytými potenciály. Jsou to výzvy. A těmto je třeba čelit a jít vstříc.

návrh

vize – koncepce

území – svorník a image

Území Nového města bude bezesporu stěžejní v otázce nové image a celkové profilace města po zavedení vysokorychlostní tratě.

Vzhledem k zásadním vstupům nad-městského charakteru bude vize a strategie rozvoje řešeného území Nového města nedělitelně spjata s vizí a strategií rozvoje celého města Ústí nad Labem.

V blízké době tak bude moci město profitovat hned ze dvou energetických zdrojů – stávajícího univerzitního kampusu a nového nádraží.

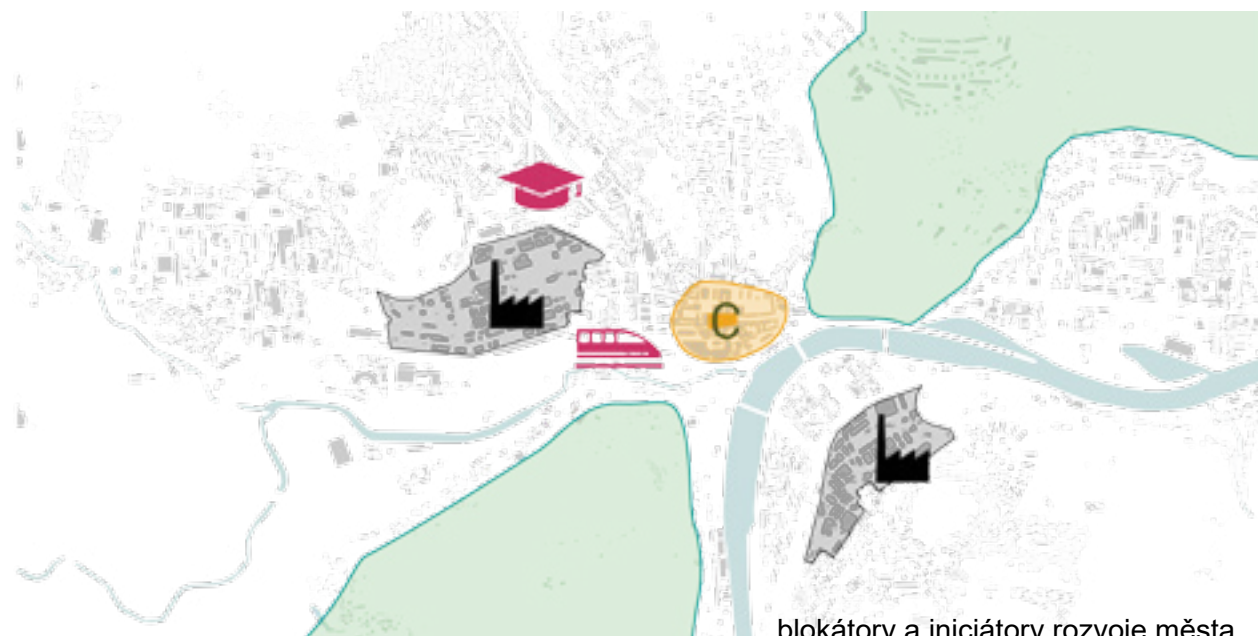
způsob práce

Ústí nad Labem a celý region se v současné době nachází v krizi, která se projevuje mimo jiné frustrací a zpřetrhanými vazbami. Zásadně tu chybí vůle k řešení velkých problémů a tvoření vize. Město je občansky i politicky v zásadních otázkách neuvěřitelně pasivní.

Přestože nové nádraží má stát již za 15 let, v současné době nejsou vyřešeny zásadní problémy, což může v důsledku tento obrovský potenciál zahodit.

Cílem této práce je především motivovat – představit možné směřování, vizi, která je snadno čitelná.

- pragmatický a celistvý přístup
- jasná a čitelná vize – aby nedocházelo ke vzájemnému vyrušování snah
- organizace a řízení procesů

blokátory a iniciátory rozvoje města

koncepce – směřování

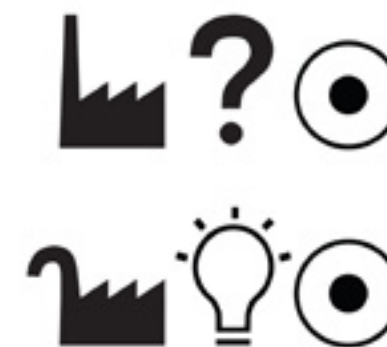
Navržená koncepce pevně zakládá směry a základní veřejná prostranství. Tento nadřád je vyplnitelný v zásadě libovolnou strukturou a je tedy vysoce adaptabilní a pružný. Je to pevně ohraničený řád, který umožňuje vnitřní rostlý chaos – ve smyslu “open city” Richarda Sennetta.

- rozšíření centra – scelení
- město dolů! (posílení centra)
- posílení celoměstských os
 - VZ městská – dnes brownfieldová
 - SJ rezidenční
- jasná hierarchie veřejných prostranství
- vytvoření atraktivních zaměřených veřejných prostranství se silnými charaktery
- obyvatelnost, obytnost
- redukce bílých míst na mapě, redukce konců světa, redukce neobyvatelných ploch
- ekonomická udržitelnost
- zvýšit konkurenceschopnost a atraktivitu města

Dalším východiskem návrhu je udržitelnost – a to zejména existenční ve smyslu celoměstském a především ekonomická. Infrastrukturální transformace a ekologická revitalizace současného areálu Spolchemie budou natolik finančně nákladné, že je třeba mít jasnou vizi a strategii využívání zdrojů.

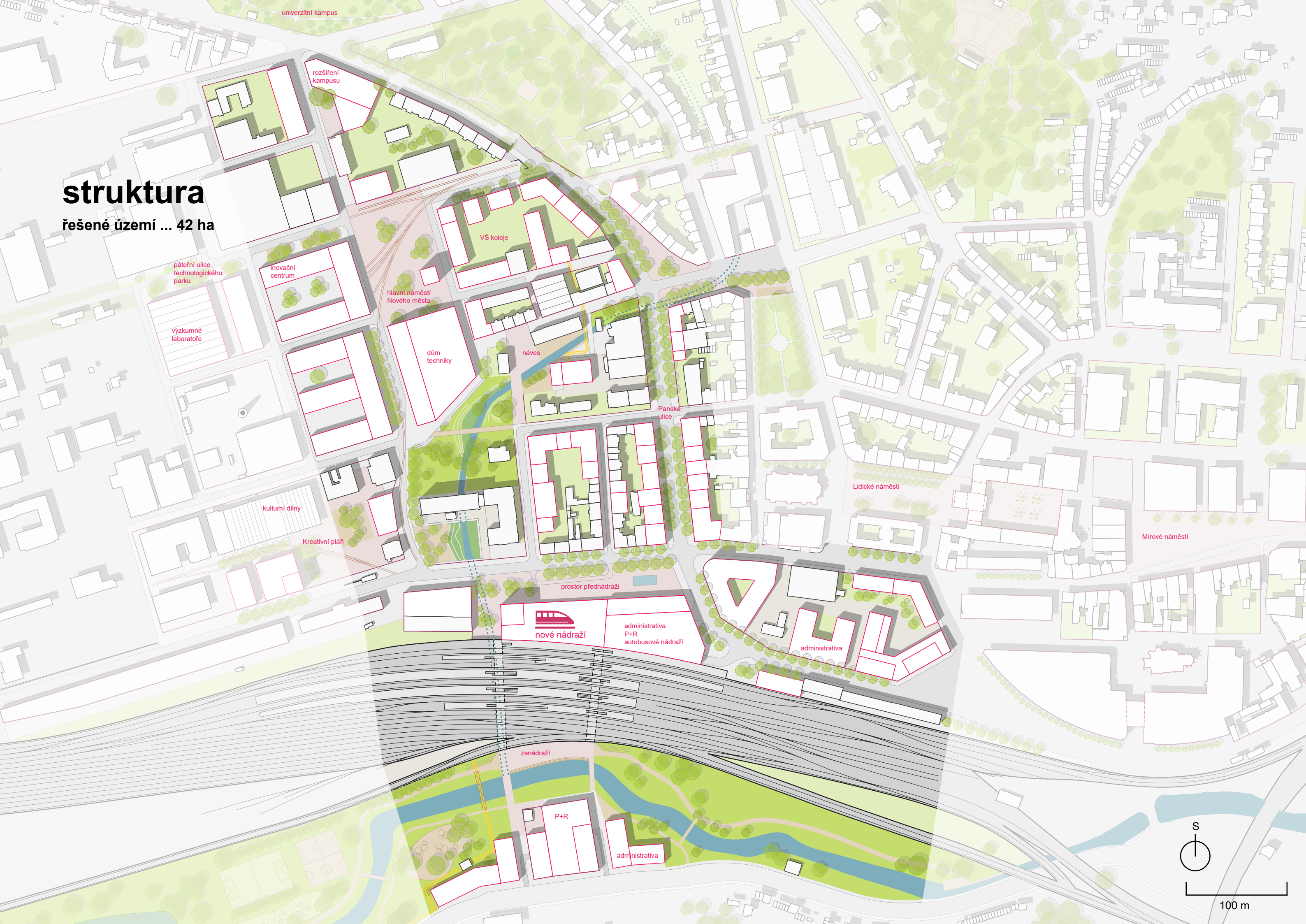
Tato práce je dílkem z celkové strategie, která musí být komplexní a multioborová. Jednotlivé strategie musí být koherentní a musí dohromady působit synergicky.

Míra dořečenosti návrhu v jednotlivých místech závisí na reálnosti a jistotě potenciálního provedení. Některá místa lze zlepšit ihned (novogotická struktura v nitru Nového města), jiná jsou podmíněna stěžejními celoměstskými otázkami (areál dnešní Spolchemie)

struktura

řešené území ... 42 ha

strategie – fázování

komplexnost, kontinuita, komunikace

Rozvoj území závisí do velké míry na deklarování rozhodnutí.

Strategie rozvoje města Ústí nad Labem je vázána na důležité energetické zdroje a jejich působnost v čase. Nové nádraží je významným impulzem – potřebuje ale velmi intenzivní a dostatečně dlouhou přípravu ze strany města, aby z něj město profitovalo.

0 vyjasnění, příprava

- aktivizace stěžejních aktérů (město, stěžejní podniky, rektor, neziskovky, důležití investoři, ...)
- řešení otázky "Co má být Ústí nad Labem? Co může nabídnout?" -> vize
- rozhodnutí, která vyplynula z vize -> záruky
- komunikace s odborníky
- vytvoření strategií

2 impulz (2030)

- rok 2030 – nové nádraží vysokorychlostní trati v místě dnešního Ústí nad Labem – západ.
- využití energie nádraží a kampusu k transformaci území
- vznik inovačního centra a vědecko-technologického parku – čisté technologie ; využívá zčásti stejné zdroje jako bývalá Spolchemie
- humanizace Tovární ulice, postupné propojení předlické vyloučené lokality s centrem
-

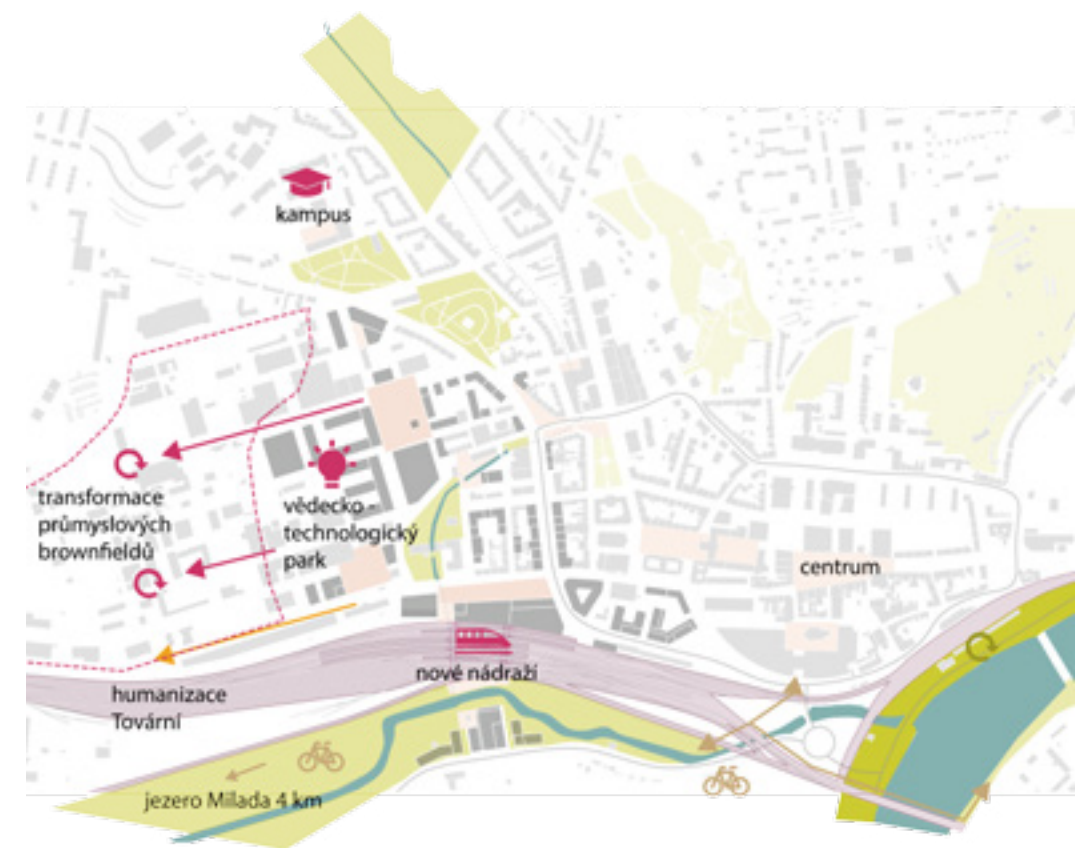

1 aktivace, injekce

- konec těžké chemie
- získání dalších prostředků na dekontaminaci území Spolchemie (investor / dotace)
- komplexní reorganizace sítí
- dostavba bulváru Panská – dostavba bloků
- příprava území okolo nového nádraží
- dotvoření a revitalizace návsi a neogotické struktury v nitru Nového města
- zprostupnění cyklo spojky k jezeru Milada
- zapojení univerzitního kampusu do dění ve městě + expanze kampu

3 další transformace

- postupná transformace pásu brownfieldů na západě města
- komplexní řešení břehu Labe – přístupnost z centra města
- propojení cyklo okolo Bíliny s cyklo okolo Labe

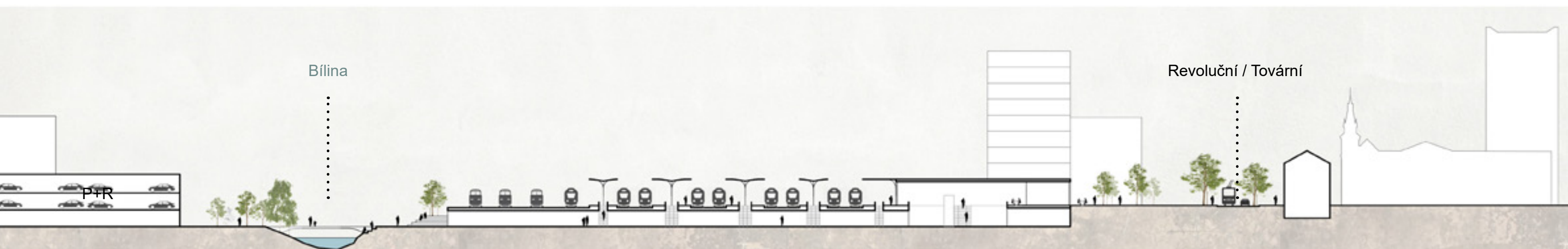
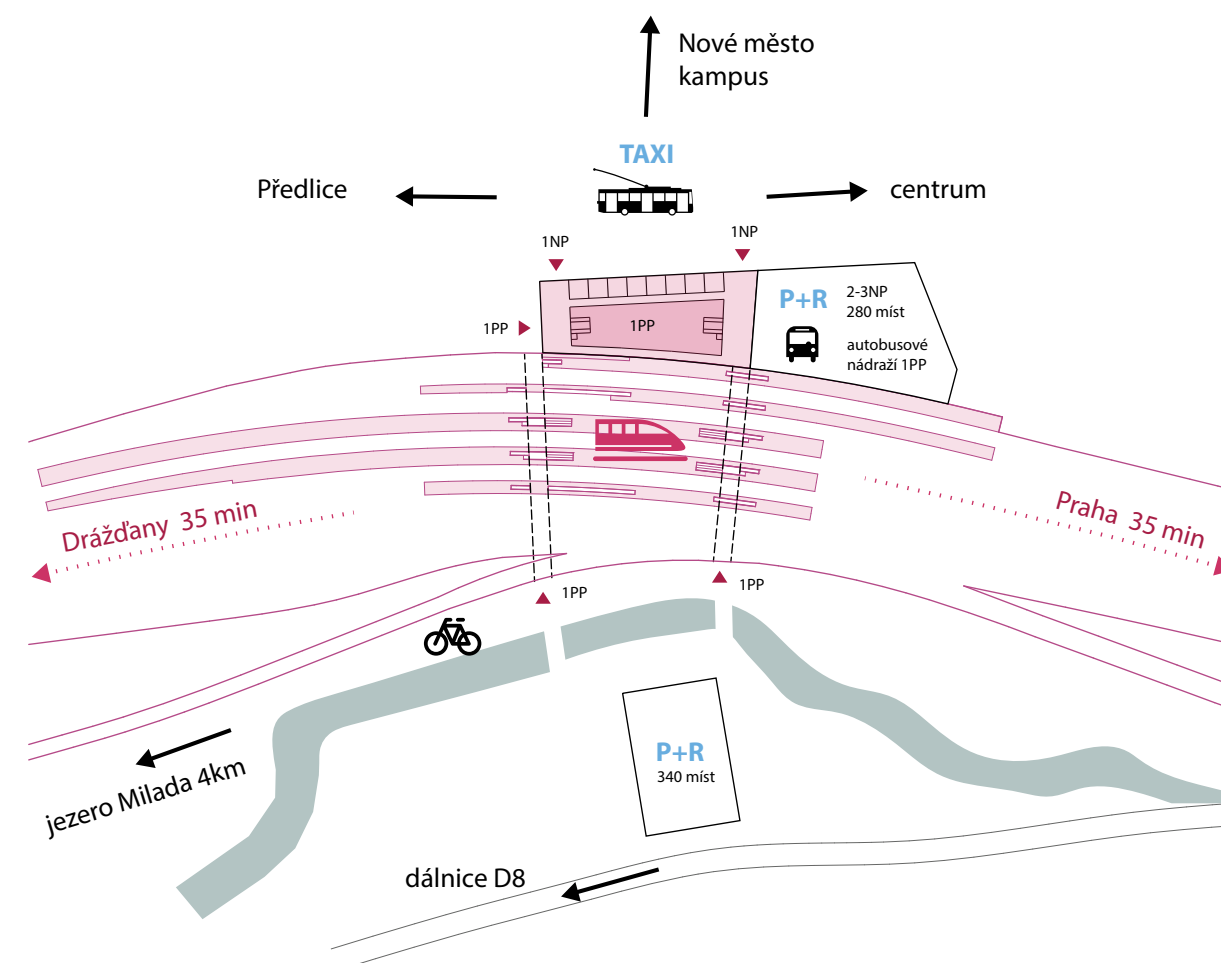
nové nádraží

efektivní propojení různých druhů dopravy

Poloha nového nádraží v místě dnešní vlakové stanice Ústí nad Labem – západ, je velmi strategická. Nachází se v těsné blízkosti centra – ve vnitřní periferii města. Pro zužitkování potenciálu rychlých spojení je vlakové nádraží řešeno jako komplexní dopravní uzel. Napojení na MHD ztráktívňuje a zrychluje dojíždku.

I přes hustou železniční síť v kraji je automobilová doprava je v okolí Ústí nad Labem z praktických důvodů mnohdy nezastupitelná. Při novém nádraží jsou dva parkovací domy, z nichž jeden je napojen na spojkou s dálnicí D8 a druhý přímo na nově vytvořený vnitřní městský okruh (viz dále), čímž se snaží minimalizovat generování automobilové dopravy v centru města.

Samotné nádraží je trasováním a tvarem nástupišť převzato z dopravní studie SU-DOP (2016).

Nové město

intenzivní město

Čtvrť, která by měla logicky být v centru zájmu, je od dob socialismu zatracovaná. V průběhu minulého režimu došlo k úpadku nového města z důvodu zavedení bezpečnostního pásma Spolchemie. Byla necitlivě proražena ulice Panská, která dnes tvoří část neúplného městského okruhu.

Návrh nastavuje způsob znovurozšíření centra města směrem k novému nádraží. Nové město má být čtvrtí, která stávající centrum obohatí a nabídne širší paletu charakterů veřejných prostranství.

Uliční síť navazuje plynule na centrum města. Tato struktura se propisuje i do areálu dnešní Spolchemie.

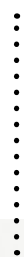
Využití území Nového města je smíšené město s vyšším podílem administrativy a služeb při novém nádraží.

neogotická struktura z 19. století

V nitru Nového města se nachází zbytek neogotické výstavby dělnických domů, které se vinou okolo Klíšského potoka. Je to intimní místo, vnořené do struktury intenzivního města.

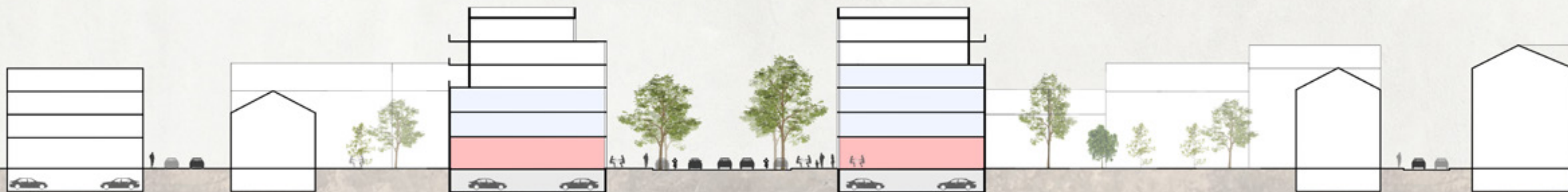
U České besedy

Panská

Vaníčkova

řez Novým městem 1:500

náves neogotická struktura z 19. století

Intimní prostor v nitru Nového města, kterým protéká Klášský potok. V budově bývalého dělnického azylu může sídlit například rozšíření městské knihovny.

ulice Panská

Změna charakteru a dostavba ulice, která se pje mezi budoucím novým nádražím a univerzitním kampusem. Živé město namísto periferní dopravně přemrštěné ulice.

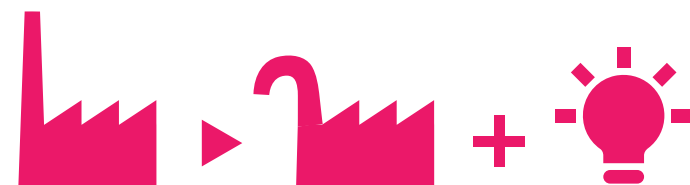

transformace

ekonomická udržitelnost

Areály brownfields tvoří až ¼ zastavěné plochy města Ústí nad Labem. Město to neuvěřitelně ekonomicky vysiluje, jelikož velká část pěšky dostupných míst je v současnosti neobyvatelná. Tato situace je z dlouhodobého hlediska neudržitelná.

Město musí přistoupit k procesu komplexního řešení brownfieldů, a to zejména ve strategických pozicích. Energie získaná novým nádražím je potenciálně využitelná pro nastartování lákání investic a znovu vytvoření konkurenceschopného města-

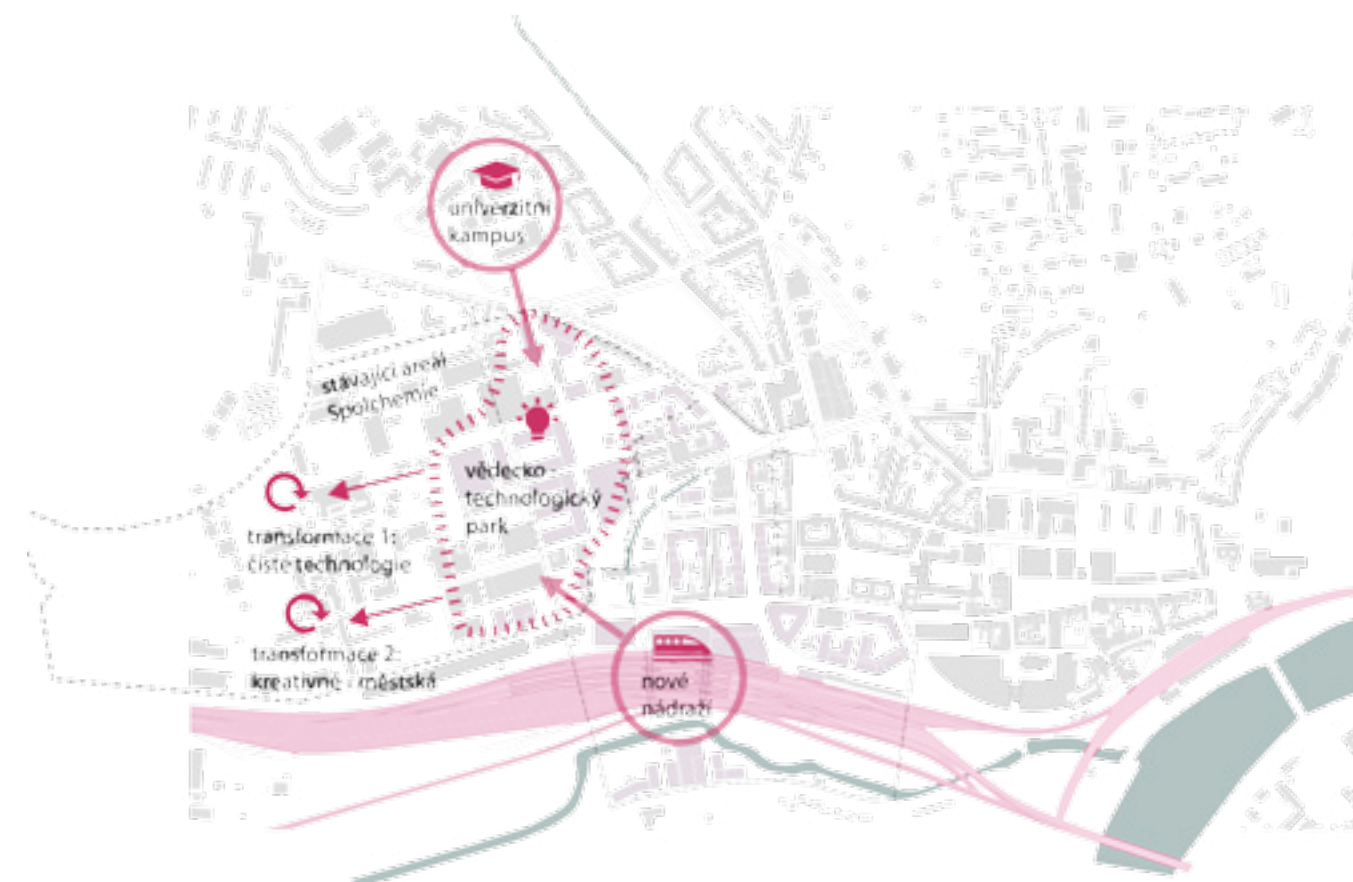

Transformace území dnešního podniku Spolchemie nashartuje regeneraci celého pásu brownfieldů při VZ ose města.

Spolchemie je podnik orientující se na těžkou chemii – revitalizace je tudíž podmíněna rozsáhlými dekontaminacemi (rtuť - sarkofágy, spodní voda – hloubkové žb stěny) a kompletní reorganizací technických sítí (zásobování města teplem, transformovna velmi vysokého napětí, ...)

Z toho důvodu je nutné uvažovat o adekvátním přínosu a výnosnosti transformovaného území.

Tato práce předkládá dva základní myšlenkové směry transformace tohoto území: inovačně-technologický a městsko-kreativní. Oba si kladou za cíl návratnost, a to návratnost finanční i vložené energie.

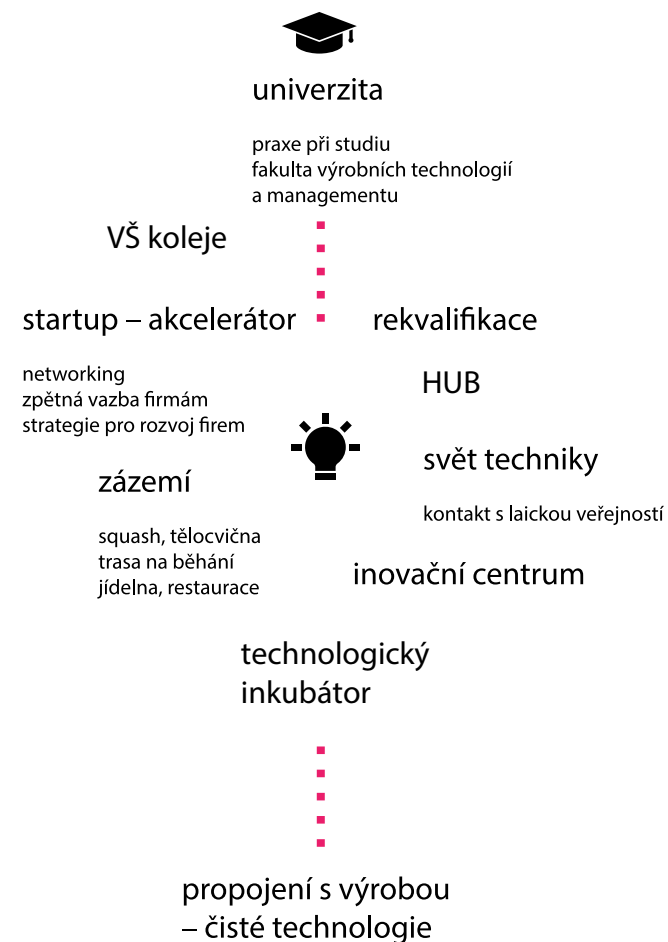

inovačně-technologický cluster

Cluster se podílí na kýžených strukturálních změnách a při uskutečňování hospodářského programu rozvoje celého regionu. V důsledku zvyšuje konkurenceschopnost města.

Narozdíl od současných nefunkčních vědecko-technologických parků se nejedná o čistě monofunkční areál mimo centrum.

Nový ústecký cluster využívá stávajících industriálních zdrojů (energie, některé provozy – například vodík) a profituje z blízkosti centra.

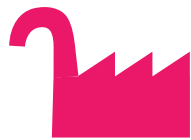

hlavní náměstí Nového města

Důležité křížení páteřní ulice technologického parku a ulice spojující kampus s novým nádražím.

Kreativní pláň

Místo při prvním transformovaném úseku ulice Tovární. Bývalé industriální budovy jsou využity jako kreativní dílny.

kreativní čtvrt'

Území se vyznačuje obrovským množstvím industriálních památek. Návrhem je prostor protékající kolem těchto solitérů, promíchaných s novou zástavbou. Je to plán pro kulturně-událostní využití, jako jsou festivaly, kreativní inkubátory a dílny.

vodní osy

Návrh znovunalézá a propojuje síť vodních toků, která je pro město Ústí nad Labem typická.

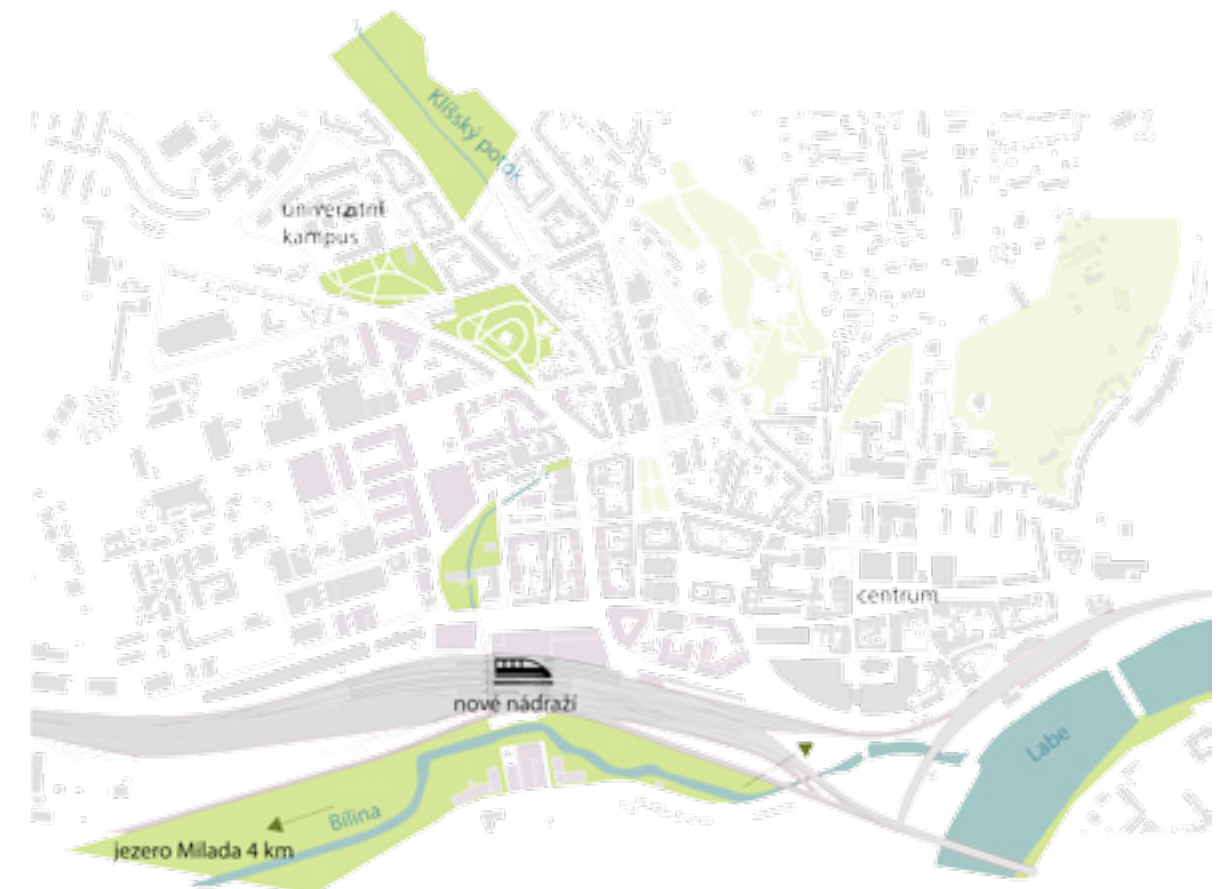
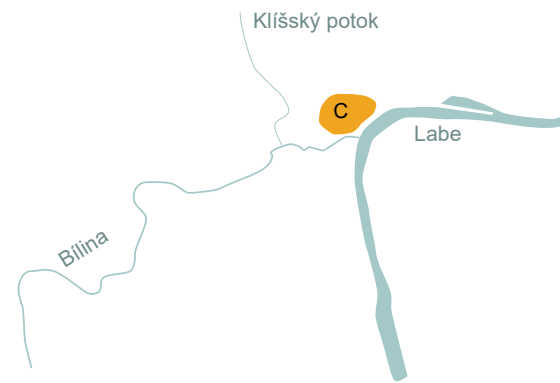
Odkrytí a revitalizace Klíšského potoka v největším ústeckém parku – Městských sadech, pomůže řešení záplavové situace na dolním toku a umožní odkrytí potoka v dalších úsecích. Klíšský potok vytvoří ve městě pěší a intimní linii s navěšenými zelenými parky a sousedskými plácky. Vznikne tak alternativní cesta městem, která

se v místě nového nádraží napojí na rychlé cyklospojení podél Bíliny.

Řeka Bílina expanduje svou řízenou rozlivovou oblastí s lužním lesem do místa transformační plochy části železničního přecladiště.

Jezero Milada, obrovský rekreační potenciál, bude k aktivaci svého účelu napojeno tímto cyklospojením na centrum města, od kterého je vzdáleno pouhé 4 kilometry.

Klíšský potok mezi domem techniky a návsí
Revitalizace břehů umožňuje zásak.

prostor za nádražím a cyklospojení podél Bíliny
Napojení pěší a cyklo na jezero Milada

doprava

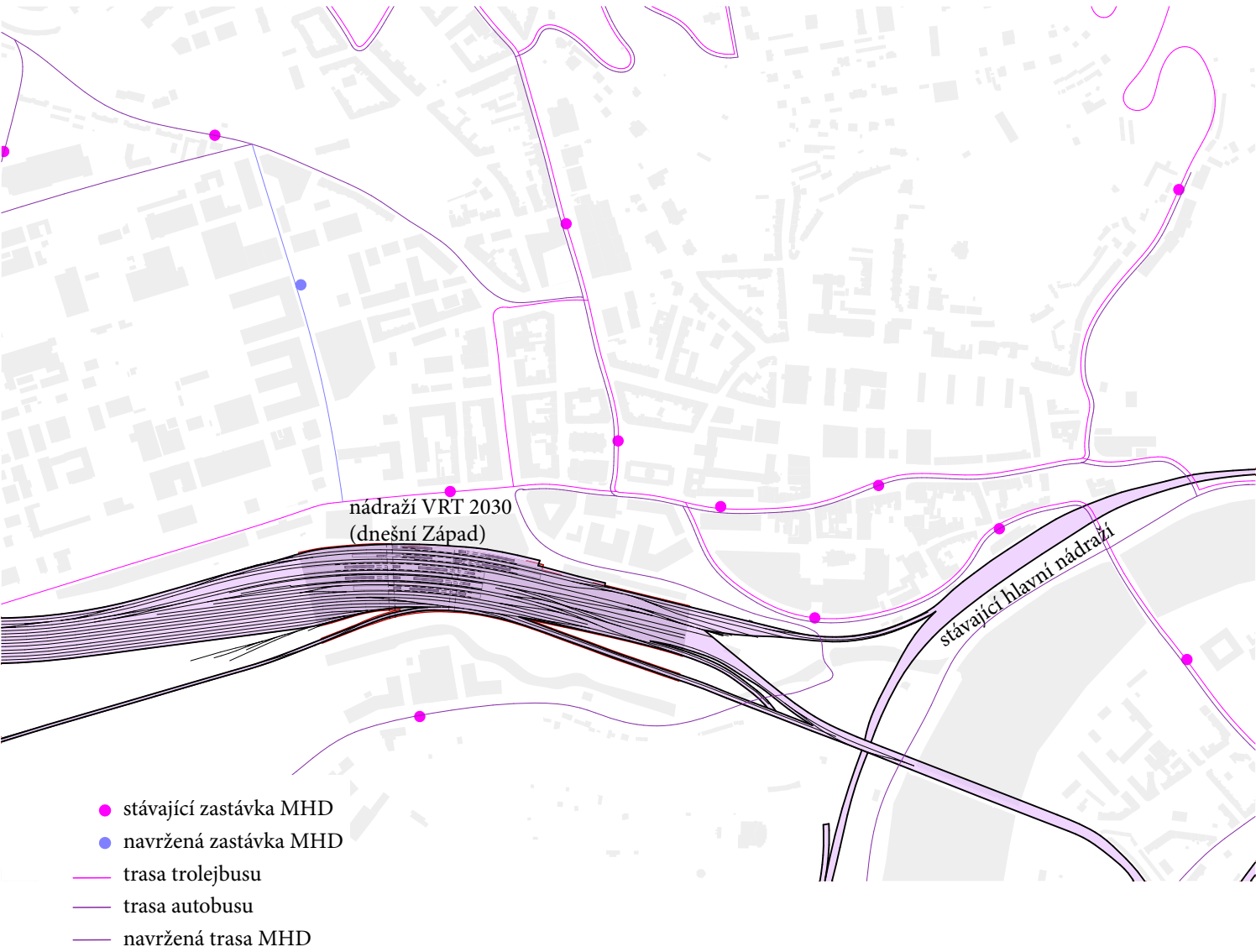
veřejná hromadná doprava

Veřejná hromadná doprava je pro Ústí nad Labem tradičním způsobem dopravování. Celý region je hustě protkán sítí železnic.

V roce 2030, kdy má být do Ústí nad Labem přivedena vysokorychlostní trať, dojde k reorganizaci významů nádraží – dnešní hlavní nádraží bude obsluhovat především

regionální spoje. Potenciální edukcí kolejiště se umožní prostup k Labi, který je dnes blokován jak tratí, tak výpadovkou na Děčín a protipovodňovými opatřeními.

Schéma dopravního uzlu při novém nádraží viz téma nádraží.

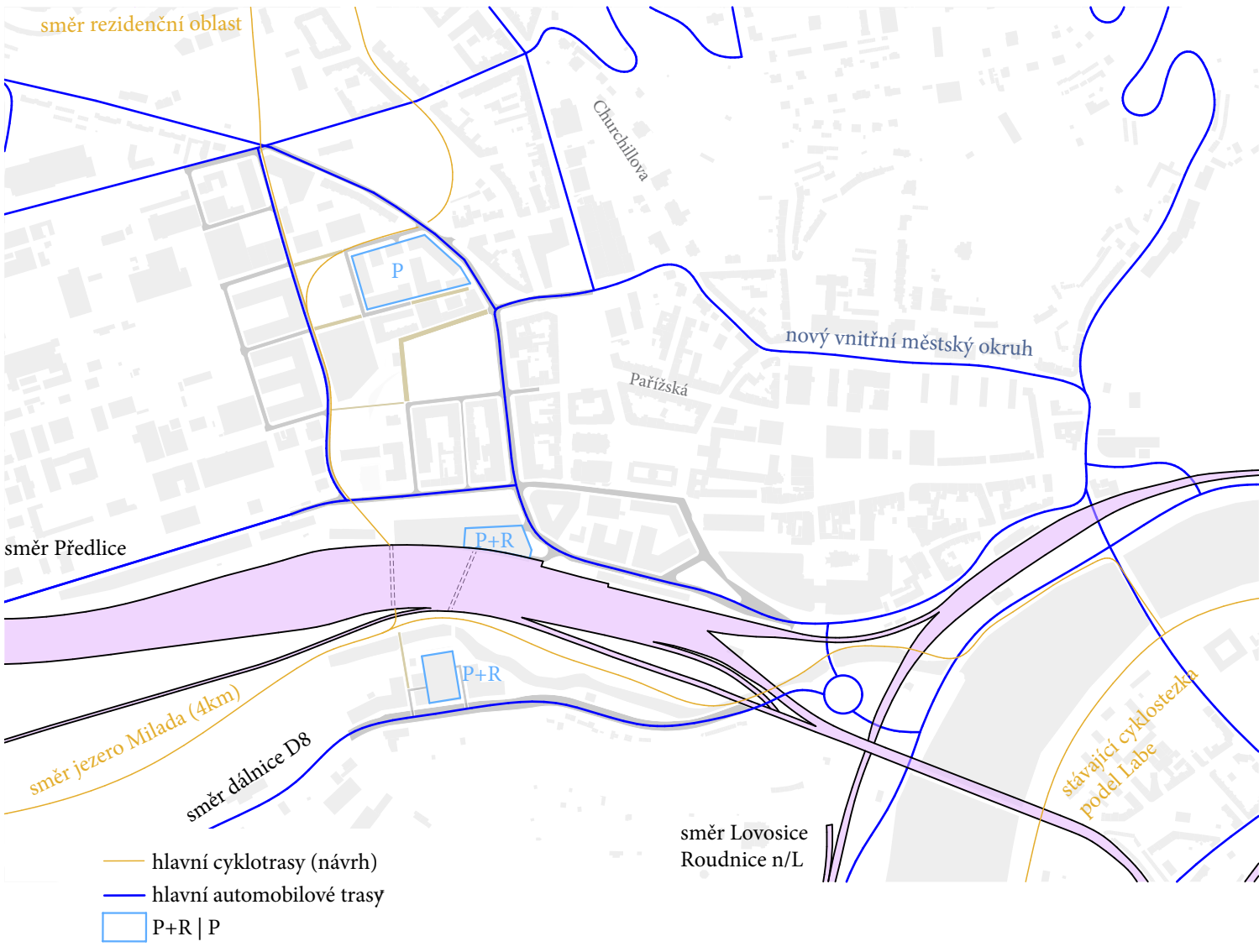

individuální doprava

Velkým problémem Ústí nad Labem je sdružování liniové dopravy podél řek, způsobené také složitou morfológií Českého Středoohoří – doprava tak po město před- stavuje velkou bariéru. Návrh počítá s využitím územních rezerv pro dobudování městského okruhu (napojení Masarykovy – Churchillovy ulice). Toto umožní zklidnění

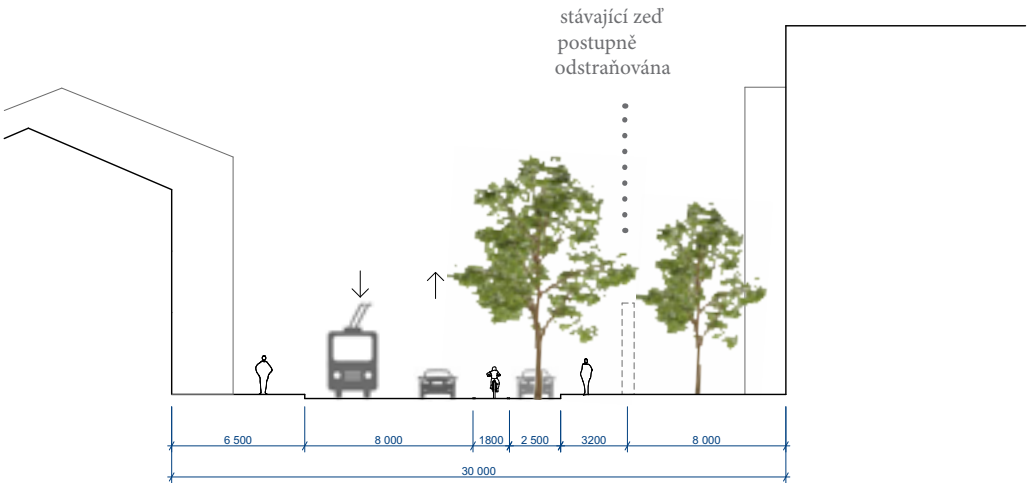
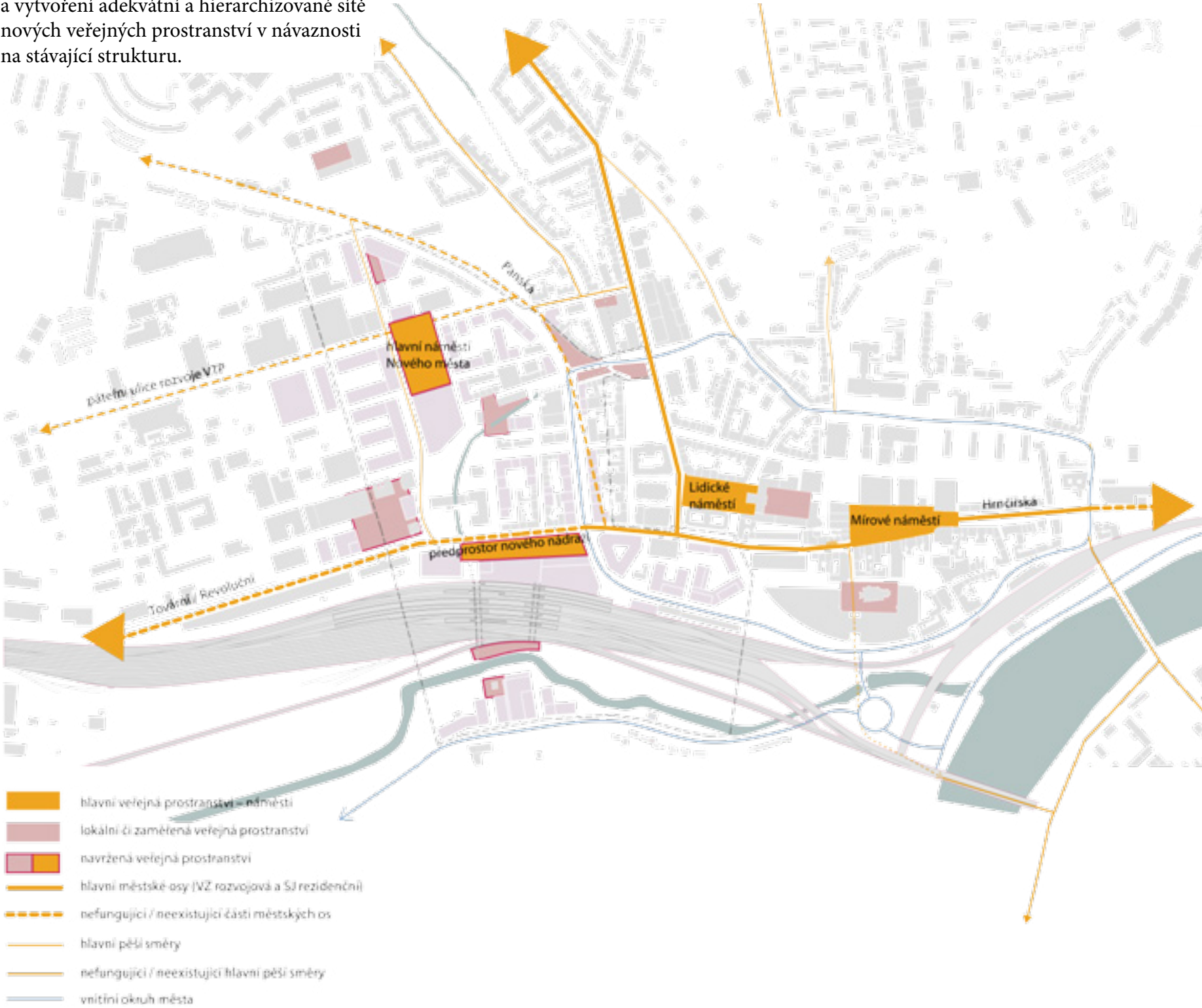
dopravy v centru – zejména snížení provozu v ulici Pařížská a Churchillova.

Parkování v místě Nového města je řešeno na parcele daného domu ; development obytného bloku počítá se společnými podzemními garážemi. P+R u nového nádraží viz téma nádraží.

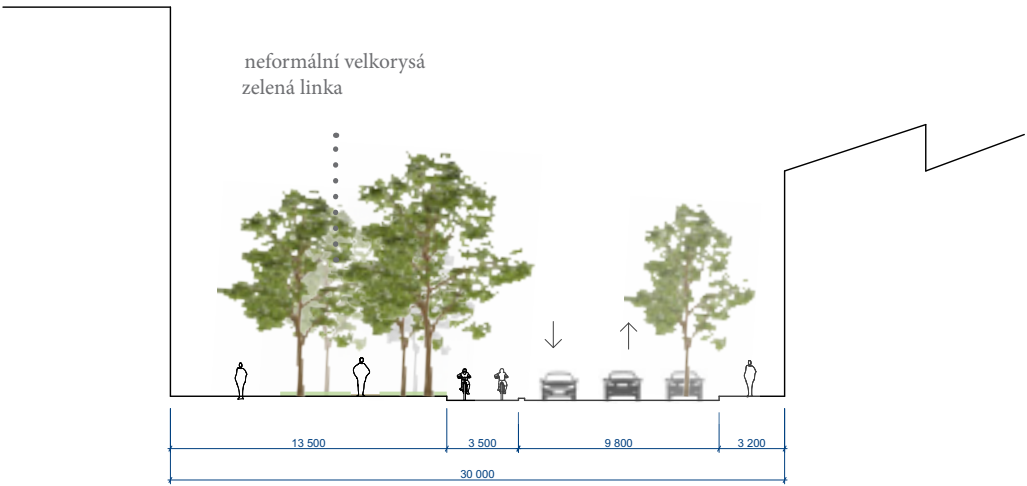

sít' veřejných prostranství

Hlavním cílem je změna charakteru problematických páteřních ulic Tovární a Panská a vytvoření adekvátní a hierarchizované sítě nových veřejných prostranství v návaznosti na stávající strukturu.

ulice Tovární

páteří ulice rozvoje VTP

zdroje

literatura:

FIALOVÁ, I., ČECHOVÁ, K., Tendence ve vývoji současných měst, 2016
 HODGE, G. A and GREVE, C., Public–Private Partnerships, 2007
 HRUŠKA-TVRDÝ a kol., Industriální město v postindustriální společnosti , Ostrava 2010
 ILLNER, M., Deindustrializace průmyslových měst, 2010
 JIŘÍK a kol., Ostrava, Sfinga, 1993
 KOVÁŘ, J., Ostrava a Ostravsko v územně správní struktuře státu, 2013
 SEDLÁK J., SEDLÁK, M., Územní plán Ústí nad Labem, 1996
 SENNET, R., The Open City, 2013

Za socialistické město - kronika rozvoje Ústí n. L. na rok 1962, 1963, 1966, 1967
 Analýza brownfieldů v ORP Ústí n. L. a Statutárním městě Ústí n. L., 2010
 Územně technická studie: Nová trať Litoměřice – Ústí nad Labem – st. hranice SRN, SU-DOP Praha, 2016

mapy:

GIS mapové aplikace města Ústí nad Labem, [online] <<http://mapy.mag-ul.cz/>>
 I. vojenského mapování [online], dostupné z <<http://oldmaps.geolab.cz/>>
 Mapy stabilního katastru, [online], <<http://archivnimapy.cuzk.cz/>>
 Mapové snímkování z 50. let, [online], <<http://kontaminace.cenia.cz/>>

webové zdroje:

Ústecký deník, [online]. dostupné z <http://ustecky.denik.cz/zpravy_region>, 21.11.2016
 Demografický vývoj obyvatel města [online], dostupné z <<http://www.usti-nad-labem.cz/dejiny/1945-95/ul-8-58.htm>>
 Přehled sociálně vyloučených lokalit ve městě Ústí nad Labem, [online], dostupné z <<http://www.smocr.cz/>>
 Český rozhlas, [online], dostupné z <interaktivni.rozhlas.cz/sudety>

obrázkové zdroje:

Muzeum města Ústí nad Labem
 vlastní fotografie

